VIAȚA ILUSTRATĂ

ANUL V. Nr. 6 IUNIE 1938

† OCTAVIAN GOGA

Anul V Cluj, Iunie 1938 Nr. 6

VIAŢA ILUSTRATĂ

Director: NICOLAE COLAN
EPISCOPUL CLUJULUI

Octavian Goga – fiul Bisericii noastre

de I. MATEIU

Când adunarea eparhiei Clujului, asculta într'o dureroasă reculegere cuvintele de mişcătoare pomenire ale Ierarhului-cărturar, simţeam cu toţii că *Octavian Goga* n'a fost numai un neasemănat îndrumător de *neam,* ci şi un desăvârşit ctitor de *Biserică.*

Faptul – aşa de rar în clasa bărbaţilor de stat moderni – îşi are explicaţia lui normală în structura sufletească proprie a lui *Octavian Goga.* Era înainte de toate şirul respectabil de generaţii preoţeşti, din cari coborau părinţii lui, devotaţi aceleiaşi chemări sfinte, stabilind un climat familiar de intensă respiraţie *religioasă.* Aceeaşi atmosferă, moştenită printr'o tradiţie de veacuri, învăluia şi satul însuşi, în al cărui decor pastoral avea să culeagă copilul cu părul bălai, cele dintâi impresii şi îndemnuri de credinţă mântuitoare, menite să se imprime adânc în sufletul său vibrant şi receptiv.

† Octavian Goga

La liceul din Sibiu dragostea lui de legea străbună avea să-i fie exaltată de lecţiile de religie ale asesorului *Nicolae Ivan,* ca apoi în şcoala ortodoxă din Braşov să se încălzească de flacăra ctitorilor generoşi, ce împodobiau pereţii ctitoriei lui *Şaguna.* Astfel Budapesta universitară nu i-a putut smulge nici una din comorile sufleteşti aduse din Ardealul românesc. Dimpotrivă ele au fost scutul miraculos, care l-a apărat de contagiunea primejdioasă a oraşului plin de ispite, făcându-l să se refugieze din acest chiot al pierzării în cetatea fermecată de puritate morală a copilăriei sale.

De aceea îl vedem scriind tocmai pe malul Dunării maghiaro-judaice cele mai frumoase poezii de inspiraţie religioasă, în cari reînvie emoţionantă fresca vieţii bisericeşti a ţărănimii noastre. Iar când se înapoiază la Sibiu ca secretar literar al „*Astrei*" şi director al „*Luceafărului*", el nu-şi schimbă cătuşi de puţin acest sbucium spiritual, ci chemat în corporaţiunile bisericeşti, continuă să se preocupe de această înfăţişare esenţială a sufletului românesc. O concretizare mai accentuată a dat el însă gândurilor sale în o serie de articole din revista „*Ţara Noastră*" şi ziarul „*Tribuna*". Cine din martorii acelor zile nu-şi va aduce aminte de discuţia interesantă dela 1907, pe urma căreia s'a înfiripat minunata sinteză despre *chemarea preoţimii noastre.* Octavian Goga vedea această chemare – *atunci* sub robia ungurească – în funcţie de existenţa noastră *naţională,* şi de aceea spunea: „Viaţa istorică a neamului nostru în această ţară e o continuă frământare şi luptă împotriva stăpânitorilor săi. Singurul element înţelegător de carte, deci singurul element de conducere şi reprezentare al acestui popor, în o luptă politică de veacuri, a fost *preoţimea.*"

Acest rol nu poate înceta. *Crucea* şi *spada* sunt cele două simboluri prin cari preoţimea şi-a definit misiunea în viforul anilor patruzeci şi opt. Mitropolitul *Şaguna* prin personalitatea lui a împrumutat un caracter principiar şi de legalitate canonică acestei atribuţii istorice a preoţimii noastre.

Goga ca proroc al aspiraţiilor noastre de rassă, care sesiza cu intuiţie genială primejdiile ce ne pasc dinspre Budapesta cutropitoare, aruncă în cumpănă formula luptătorului din arena tulburată: „pentru ca să trăim în viitor ca neam, trebue să grijim să nu ne prăpădim în prezent. Astăzi viaţa noastră naţională e asaltată mai aprig: aici se cere lupta mare; la această luptă trebuiesc angajate toate forţele." Fireşte, că o asemenea concepţie nu

putea exclude lozinca normală a unei mai bune *pregătiri profesionale* a clerului, cum se sublinia din cealaltă parte.

Acest colocviu public a fost urmărit cu pasiune de cercurile noastre şi meritul lui necontestat este, că a dat un impuls puternic evoluţiei preoţimii ortodoxe prin paginile *„Revistei Teologice“* de sub conducerea prof. semin. *Nicolae Bălan.*

Mai târziu *Octavian Goga* luând contact, in castelul lui *Scotus Viator,* cu intimitatea religioasă a familiei britanice, ne-a dat splendida paralelă dintre viaţa creştină engleză şi cea dela noi, arătând cât de plină e inima ţăranului de adevărul sfintelor cărţi bisericeşti, şi cât de gol e – prin antiteză – sufletul cărturarului trecut prin şcolile ungureşti, care i-au asigurat o bucătură de pâine, dar i-au luat in schimb credinţa. Şi atunci izbucneşte strigătul semnificativ al pelerinului din Anglia: *„Vrem o credinţă!“* Dar cum? *Prin educaţia religioasă a cărturărimii noastre!* „Nu găsiţi – intreabă el – că ar trebui făcut ceva pentru a ne salva tineretul, dându-i *dascăli luminaţi,* cari in şcolile secundare să-l inveţe credinţa lui Dumnezeu, şi *preoţi cu gură da aur,* cari să cuvânteze acolo in centrele studenţimii noastre universitare? Fiindcă aşa cum suntem astăzi noi nu ştim ce vrem şi nu ştim unde mergem.“

Alteori *Octavian Goga* nu ezita să pună degetul şi pe răni mai mari, să infrunte greşeli, sau să condamne devieri de pe linia de luptă şi mândrie a Bisericii, călăuzit necontenit de rosturile ei sublime şi hotărâtoare in istoria năzuinţelor româneşti. Sceptic faţă de valoarea organizaţiei noastre politice din Ardeal, el credea in forţa *Bisericii* naţionale, care cu prestigiul ei divin de atâtea veacuri stăpâneşte mai sigur sufletul popular, indrumându-l către rezistenţă şi biruinţă.

Era aceasta o credinţă programatică a lui, şi când ţara cea mare – prevestită de el cu atâta

Troiţe

infrigurare – se infăptui, una din primele probleme de stat la care se gândea stăruitor era aceea a *Bisericii.*

Importanţa ei excepţională in noul Stat intregit se ţinu s'o reliefeze prin infiinţarea Ministerului independent al *Cultelor,* luând cel dintâi conducerea lui, deşi putea optà pentru altele mult mai prestigioase şi mai autoritare. De a doua zi chiar, *Octavian Goga* incepu cu competinţă şi clarviziune, opera delicată a incadrării cultelor minoritare in noua ordine de stat, a jalonării punctelor esenţiale din *Concordat* cu reducerea eparhiilor catolice, cu asigurarea prerogativelor regale la numirea Ierarhilor şi administrarea averilor, ferind de orice atingere interesele legitime ale Bisericii ortodoxe. Dacă s'ar fi perseverat de urmaşi pe lângă proiectul stabilit de *Octavian Goga,* n'am avea azi *Concordatul* a cărui anulare o cere de ani de zile obştea neamului nostru.

Dar acţiunea cea mai insemnată a dus-o in favoarea *Bisericii ortodoxe.* Inţelegând ca nimeni altul dintre bărbaţii politici rolul ei covârşitor in consolidarea sufletească a României mari, el şi-a propus să păşească fără intârziere la *unificarea* ei administrativă. In acest scop, de acord cu Sf. Sinod, convoacă in 1920 la Bucureşti aşa numita *Adunare constituantă,* compusă din cei mai aleşi clerici şi mireni ai tuturor provinciilor, stabilind că organizaţia unitară a Bisericii se va călăuzi de principiile *Statutului Şagunian.* Iată cum le rezuma atunci orientarea lui fără greş: *„Autonomia bisericească,* rezervând pe seama organelor de stat numai dreptul de suprem control; *sinodalitatea* prin reprezentanţi aleşi pe baza votului universal; introducerea *elementului laic* de două treimi in toate corporaţiile legislative şi administrative ale bisericii; *alegerea arhiereilor* de către adunările eparhiale sau congresul naţional bisericesc, fără nici un amestec al organelor de stat şi creiarea unei Case a Bisericii sub ocrotirea Ministrului de culte pentru unificarea şi administrarea averilor bisericeşti.“

Proiectul de lege intocmit in acest spirit de *Octavian Goga* a izbutit, după indelungate desbateri, să triumfe in 1925, devenind unul din factorii esenţiali ai procesului de unificare naţională.

Dar el nu s'a oprit aci la aceste desbateri ale adunării constituante, ci a căutat simultan să aplice şi pe teren ideea de reparaţie ce se cuvenea Bisericii ortodoxe. Şi privirile i s'au indreptat inainte de toate spre *Transilvania,* tămăduind nedreptăţile preoţimei eroice şi făcându-se ctitor de *noui eparhii,* cum sunt ale *Orăzii* şi *Clujului,* cărora le-a păstrat necontenit o grije din cele mai

calde. In adunările bisericești, la praznicile mari ale ortodoxiei, în congresele preoțimii și frământările credincioșilor, el venea cu bucurie, rostindu-și în cadențe fermecătoare crezul său religios și zugrăvind cu talent sclipitor perspectivele luminoase spre cari trebuie să se îndrepteze Biserica strămoșilor săi.

Iar la impozantele manifestații anuale ale *F. O. R.*-ului, îl vedem îngenunchind cel dintâi în fața altarului, spre a primi din mâini arhierești, sfânta taină a cuminecării.

Căci în sufletul lui trăiau neumbrite de vreme, impulsurile cerești ale tradiției familiare și misticismul religios al satului, cari i-au împletit indisolubil sbuciumul creator al vieții cu destinele Bisericii naționale. De aceea am tresărit așa de mult, când scanda în aula Universității din Cluj – cu prilejul proclamării sale de doctor honoris causa – aceste cuvinte de foc adresate tineretului: *„ștergeți praful de pe altarele vechi și vă închinați lor...“*

Era propovedania solemnă de adâncă rezonanță a lui *Octavian Goga,* marele fiu al Bisericii noastre.

Iată de ce candela iubirii noastre va arde nestinsă în cripta nemuritorului din mănăstirea dela Ciucea.

A. Bourdelle: Fragment de epopee

„TRĂESC ȘI DUPĂCE S'AU DUS!...

GENIUL LUI OCTAVIAN GOGA

de GRIGORIE T. MARCU

Victoria de Samotrace

Ca un vaer prelung a răsbătut peste obrazul țării sguduitoarea veste, cernind inimile și descuind isvorul lacrimilor. Am văzut, în gând, România descoperită și înceg Ardealul în genunchi. Octavian Goga nu mai este. Octavian Goga, cu o smâncitură voinică, s'a desprins dintre noi pentru totdeauna, lăsând în urmă jalea și pustiul și mai ales țăndările arzânde ale viforoasei sale vieți.

Octavian Goga plecat dintre noi? Iată un gând trist ca o groapă deschisă prea de vreme, pe care-l înmoaie doar credința că incomparabilul român ne-a părăsit – după cum grăiește Apostolul – numai după trup. *Golul abisal care s'a căscat pe urma așezării lui în mormântul dela Belu, îl umple* geniul său.

Moartea lui Octavian Goga – după rânduiala celei mai autentice teologii creștine – nu înseamnă sfârșitul *unei vieți, ci* începutul *alteia. Pentrucă Octavian Goga face parte din pleiada titanilor cari, „trăiesc și dupăce s'au dus, neșterși din zarea amintirii.„ Apusul lor e-un răsărit pe plaiurile nemuririi. Pentrucă Octavian*

Goga a fost unul din exemplarele rare pe cari gloata nu le rabdă în rândurile ei de vremece locul lor e pe culmi. De acolo de pe înălţimile olimpiane pe care destinul le ţintuieşte avântul prometeic, oamenii de talia înaltă a lui Octavian Goga coboară numai odată în viaţă. Atunci însă, ei coboară pe scut.

Dacă geniile sunt oameni de zonă superioară cari intuesc realitatea eternă şi o înfăptuesc, atunci Octavian Goga trebuie căutat printre aceştia. Cu fruntea pururea desmierdată de cerul românesc şi cu picioarele adânc înfipte în pământul reavăn al Patriei sale, Octavian Goga a fost – pentru noi – mai mult decât un geniu: el a fost un geniu naţional, o apariţie magnifică ţâşnită din adâncurile fără fund ale acestei Ţări de robi şi de viteji. A purtat în sânge revolta clocotitoare a celor dintâi şi a detunat împotriva neajunsurilor vieţii româneşti cu mugetul leonin al celor din urmă. În mâinile sale subţiri peana şi spada erau acelaşi lucru. Şi una şi alta erau înmuiate în sânge. Şi una şi alta strigau durerile neamului, răscoleau măruntaele lui sau grăbeau isbânzile lui.

„M'am născut cu pumnii strânşi" – spunea oarecând marele mutat dela noi. Într'o după amiază înlăcrimată de Mai, în cuibul de vultur dela Ciucea, pumnii aceştia cari o viaţă întragă au arcuit înspre eternitate aspiraţiile noastre de totdeauna s'au descleştat pentru prima dată, ca să strângă cu patimă la piept o cruce bătrână. Abia atunci am început să-l preţuim după cuviinţă.

Nu cred că a existat vre-un geniu care să nu fie nefericit. Nu-s de vină contimporanii cari nu-l înţeleg. Geniile anticipează cu spiritul lor vulcanic valori ce zac departe de noi în timp. Geniile despică vălul veacurilor viitoare şi le fură tainele. Geniile anulează distanţe cari pe oamenii de rând îi înfricoşează. Marea tragedie a învolburatei lor existenţe este tocmai neputinţa noastră de a-i pricepe şi de a-i urma. Ea-i doare ca o părăsire. Ea-i bagă în mormânt – cu zile? De aceea genialitatea e totdeauna sinonimă cu jertfa şi geniul cu un erou.

Claviatura geniului lui Octavian Goga e tot ce poate fi mai încântător.

Poet şi gazetar, vizionar şi luptător, orator şi om de acţiune – iată câteva din domeniile în cari răsufla cu o egală competenţă vulcanul pururea fumegând al acestui artist al slovei şi al gândului într'aripat.

Poetul Octavian Goga, la o vârstă când tovarăşii lui de inspiraţie cântă 'n vers dulceag amorul, scanda în stihuri de cremene durerile neamului său obidit:

La noi sunt codrii verzi de brad
Şi câmpuri de mătasă,
La noi atâţia fluturi sânt
Şi-atâta jale 'n casă...

E una din nenumăratele strofe ale poeziilor sale cari încep prin a cânta podoabele incomparabile ale Ardealului nostru, pentru a le converti la sfârşit în motive patriotice, într'o revoltă ce prefaţează uraganul.

Gazetarul Octavian Goga, într'o vreme când temniţele ungureşti gemeau de elita intelectualităţii ardeleneşti şi ştreangul se bălăbănea deasupra capului său gata să i se strângă de gât, incendia conştiinţele contimporanilor săi cu tăciunii aprinşi ai unei slove irezistibile. Când Ardealul prefăcut în prinsoare nu-l mai putea cuprinde, Octavian Goga a trecut Carpaţii, convins că ceasul isbăvirii noastre a sunat. Ce-a făcut dincolo de munţi pentru intrarea României în răsboi, n'a mai făcut nimeni altul.

Era vremea la care vizionarul culmina într'un animator de-o ucigătoare putere sufletească. Voia să vadă Carpaţii mutaţi dela locul lor sau prefăcuţi într'o coloană vertebrală al cărei grumaz semeţ să-l încalece pentru eternitate românismul ce se tălăzuia de o parte şi alta a lor. Chemarea lui:

Veniţi, veniţi căci adevăr zic vouă:
Ori veţi muta hotarul mai departe,
Ori veţi muri cu trupul frânt în două

a determinat în covârşitoare măsură România mică să tragă spada împotriva temnicerilor noştri. Era momentul suprem care nu trebuia scăpat. Octavian Goga era conştiu că acel moment n'ar mai fi venit a doua oară.

În Ţara mărită, Octavian Goga luptă pentru consolidarea sufletului românesc unificat teritorialiceşte, pentru contopirea tuturor românilor într'un bloc de granit pe care nici veacurile să nu-l mai surpe. Luptă cu cuvântul, cu peana şi cu fapta. Cine a citit „Însemnările unui trecător", „Mustul care fierbe" şi „Precursorii" fără să se fi cutremurat în toată fiinţa sa? Tot ce-a gândit şi-a nădăjduit acest uriaş zace acolo, în germene, învelit în straiele unui verb de-o sclipitoare frumuseţe.

Două lecţii teribile ne-a administrat Octavian Goga luptătorul pentru contopirea noastră sufletească.

Pentru ca să fim una, trebuia combătut regionalismul, trebuiau suprimate împărecherile

dintre frați. *A fost cel dintâi ardelean care și-a pilduit acest crez cu propria lui atitudine față de împrejurările noui din România întregită. Asta, pe de o parte.*

Pe de altă parte, Octavian Goga a militat bărbătește pentru eliminarea străinilor din centrul vieții obștești. Cgndiție fără de care nu era posibil să ajungă românul stăpân în țara lui. Dumnezeu i-a hărăzit bucuria, de scurtă durată, de a fi el cel dintâi creator al României Românilor.

N'am pomenit nici un cuvânt despre academicianul Octavian Goga. N'am pomenit pentrucă de pe partea aceasta, strălucitorului luceafăr nemurirea îi este asigurată ca la puțini alții. Am avut și noi norocul să-l vedem cum se manifestă în areopagul culturii românești. Același suflet tumultuos se rostea și acolo, cu aceeași putere generatoare de idealuri mari.

Octavian Goga a fost, cel dintâi, nemulțumit cu atâta cât a făcut. Într'una din ultimele sale poezii răsbate magnific dorul lui după mai mult decât atâta cât i s'a dat să săvârșească în asiă lume :

Îmi cântă moartea la fereastră
Ca o vecernie 'n surdină
. . . .
. . . .
Și cum sub tâmpla mea fierbinte,
O lume veche-mi reinvie,
Nu câte-au fost, îmi vin în minte,
Ci câte-ar fi putut să fie.

Jalea lui e de 'nțeles. O viață de om e prea strâmtă ca să încapă în ea plenitudinea geniului.

Lui Octavian Goga

La moartea profetului

de I. V. SPIRIDON

În slova lui cu foșnet de dumbravă
Și basme șopotite de isvoare
El ne 'mbrăcase Visul cel mai mare
Al sufletului însetat de slavă...

Cu slova lui ni s'a ivit un soare
Care-a 'nviat nădejdea-ne bolnavă
Și într'a lacrămilor mare, navă
Ne-a fost tot slova lui mângăietoare...

Prin versu-i și-a gemut obida gloata
Ori și-a strigat în vânturi răsvrătirea...
Și 'n graiu vrăjit, hrănit din vechi cazanii

Grigorescu: Țărancă

El, sbucium de vulcan străbun, sculptat-a
In cântecele sale pătimirea
Ingenunchiatei noastre Transilvanii...

La moartea lui, năprasnică o strună
S'a rupt în piept c'un aiurit de jale...
Clopotnița bisericii din vale
Se sgudue de plâns ca o nebună...

Doi mai bătrâni de se 'ntâlnesc în cale
Aceiaș umbră gândul le 'mpreună...
S'opresc din drum și nu 'ndrăsnesc să-și [spună...
Și tac... Doar geana-și simt că-i tot mai [moale...

Departe Oltu 'nspumegându-și valul,
Mai frământat, se roagă pentru dânsul,
Pe când, cum îngenunche frânt Ardealul,

Prin vama genelor răsar părae
Și 'n fiecare față, spornic, plânsul
Cu plugul lui adâncă brazdă tae...

POETUL EROU

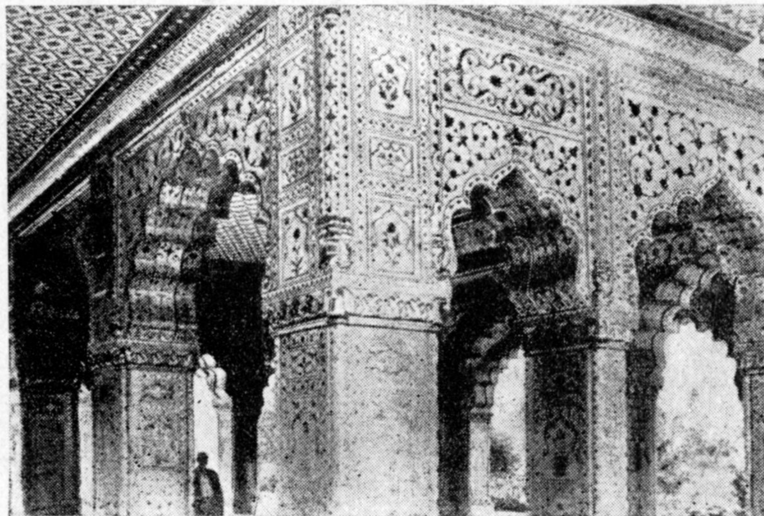
de L. G. MUNTEANU

Suntem încă sub impresia tristului eveniment, care a îndoliat sufletul românismului de pretutindeni. Din mijlocul nostru pe neașteptate a plecat pentru totdeauna acela, care de 30 de ani încoace a fost cel mai autentic exponent al simțirii și năzuințelor românești. Căci Octavian Goga n'a fost numai poetul durerii Ardealului robit; nici numai cântărețul bucuriei neamului, care se unește după suferințe milenare; nici numai bărbatul politic, care se încadrează în ideologia unui partid; ci vizionarul trimis de Providență, la cea mai hotărâtoare răspântie a vieții neamului, ca să-i călăuzească destinele. Ori cât s'ar afirma că viața unei națiuni este dependentă esclusiv de puterile imanente ei, istoria ne dovedește, că nu trebue desconsiderat nici un al doilea factor: *factorul providență*. Providența trimite bărbații, cari întruchipează idealurile naționale, grupează și organizează forțele latente ale națiunii prin cari se realizează aceste idealuri. Dotați cu o senzibilitate extraordinară, cu o putere de pătrundere neobicinuită, urmând lumina destinelor neamului, deschid drumuri noui în viață. Cuvântul lor are puterea magică a convingerii. Trezește ecouri adânci în suflete. Exprimă însaşi năzuința ascunsă, intimă a sufletelor cari bat în acelaş ritm, determinând hotăriri spontane și pline de putere, activând fapte. Un astfel de bărbat a fost poetul erou O. Goga. Pentru noi de-o identică valoare cu D'Anunzzio față de Italia.

Cuvântul și scrisul lui din Sibiul antebelic, nu este versul dulce al poetului, care alintă sufletul, trezind sentimente de durere sau veselie – ci fulger, care străbate întreg orizontul încărcat de nori al pământului românesc – trăznetul mâniei, care încleștează pumnii și pregătește mulțimea pentru luptă – un cântec care se doinește în văi și munți de tot ceeace este suflare românească. Oltul, Mureșul, Crișurile pe valul lor duc solia eroului, care cheamă neamul la luptă.

In Bucureștiul și Iașul antebelic nu întâlnim pe poetul ardelean fugar din mijlocul alor săi de teama răspunderii, ci pe animatorul ideii de luptă pentru întregirea neamului, pe adversarul neînfricat al politicianismului șovăelnic. Nu se teme nici de expulzare, nici de temniță, nici de moarte, pretutindeni și cu orice ocazie profesând acelaş gând: „acum ori nici odată". Odihnă nu și-a dat până ce n-a văzut armata română mobilizată pentru lupta cea mare. Cine poate cuprinde bucuria căreia îi dă expresie în articolele menite să însoțească și însuflețească pe fiii vitejilor dela Plevna pe drumurile munților spre Ardealul gătit de sărbătoare să-și îmbrățișeze frații? Cine poate pătrunde durerea, care i-a străfulgerat ființa, când sub presiunea covârșitoare a dușmanului superior, ca număr și armament, avântul se topește în deprimarea generală a dezastrului retragerii? Când și în sufletul celor mai optimiști perzista îndoiala, când este făcut răspunzător de rușinea înfrângerii, frământându-se zi și noapte, rămâne deasupra a tot ceeace se gândește și spune în juru-i, credincios ideii căreia și-a închinat viața.

Cu puterea supraomului știe să recruteze noui puteri de luptă. Neamul încă are destule resurse de rezistență. Străbate triunghiul morții cuminecând cu nădejdea învingerii finale pe tot românul capabil de a purta armele. Pontează pe ultima carte și câștigă lupta. Dușmanul imobilizat și crunt decimat pe linia Focșani, Mărăști, Oituz înseamnă începutul realizărilor fixate, prin recâștigarea încrederii, și reînvierea nădejdilor. Din sufletul larg deschis, oțelit prin încercările iernii anului 1916, pregătește a doua etapă a reînvierii naționale semănând din belșug pe plaiurile Basarabiei ideia românismului închegat într'un stat unitar și puternic. In fruntea ardelenilor pribegi și însuflețiți de ideea libertății stă și aci tot eroul dela Rășinar. In fine, Ardealul pentru care s'a vărsat atâta sânge urmându-și drumul destinului, se încadrează în noul stat dela gurile Dunării. Octavian Goga a învins. Laurii succesului îi încununează tâmplele albite înainte de vreme. Revine în fruntea primelor trupe, să mulțumească fraților cari i-au urmat gândul și străduința.

Delhi: Palatul viceregelui Indiei

Atunci l-am văzut prima oară, eram student. Il cunoşteam cu mult înainte căci sufletul tuturora ne era plin de măreţia gândurilor ce propovăduia. Ne-a vorbit. Nimeni până atunci nu ne-a vorbit astfel. Am plâns cu el de bucuria libertăţii. Torentul de simţire românească ce izbucnea tumultos din sufletul său, ne-a inundat fiinţa. Pentru un cuvânt al lui ne-am fi dus la moarte. Ne-a cerut, ne-a poruncit să dăm dovată că merităm jertfele aduse pentru noi de fraţii de peste Carpaţi. L-am ascultat, punându-ne serviciile la dispoziţia trupelor române.

Procesul desrobirii naţionale încheiat, uriaşul se retrage în liniştea castelului dela Ciucea. De ce nu în Sibiul pe care l-a iubit atât, de ce nu aproape de Răşinarul care i-a alintat copilăria, aproape de mormântul tatălui? Fiindcă el nu se retrage la odihnă. Vrea să fie în mijlocul Ardealului, acolo unde suferinţa robiei a fost mai mare, unde desnaţionalizarea satanic organizată a înregistrat mai multe roade. Din realizarea primului ideal, se plămădeşte un al doilea. O ţară românească, un suflet românesc. Se aşează sentinelă la apusul ţării. El ştie că o pradă scăpată din mână, nu uşor este uitată. Veghează în drumul furtunilor viitoare. Acolo trebue făurit sufletul care să reziste mâine.

Au zis şi zic încă pigmeii politici în viaţa României de după război că Octavian Goga a avut un rol destul de şters. Câtă invidie şi lipsă de înţelegere în cuvântul lor. Nu l-au putut şi nu-l vor putea înţelege pe omul care n-a fost făcut să se încadreze în politica de partid. A fost mai mult decât politicianul de meserie, un deschizător de drumuri în viaţa naţională. Il întâlnim la răscruci dând directivele viitorului. Pe la astfel de răscruci am trecut de la unire încoace. Goga este acolo: 1. Opreşte tendinţa de separatism a grupării politice din Ardeal, încadrându-se în politica generală a ţării; 2. In faţa încercărilor de fărămiţire a puterii de stat prin pătrunderea ideilor subversive,

I. Jalea: Victoria

fixează ca lozincă de guvernământ principiul: „pentru biserică neam şi rege".

Pe acest ultim drum a călcat numai 3 luni şi iată-l plecând dintre noi.

Neamul îi simte lipsa. Il plânge, şi-l apreciază după cuviinţă acum când nu mai este. L-a însoţit la groapă dându-i împărătească cinstire. In jurul sicriului lui s'au întâlnit toţi câţi l'am cunoscut.

Românii să-l plângem şi să-i urmăm drumul deschis, fiindcă tot ce-a iubit el în lume, am fost noi, fiii acestui neam şi ţara pe care a dorit-o şi-a văzut-o născând prin suferinţă şi sânge.

OCTAVIAN GOGA

EROU AL LIBERTĂȚII

de ION GORON

A cântat un vis şi a mobilizat un neam. Prin glas de înger, prin viziune de profet, prin entusiasm apostolesc, prin răbdare mucenicească a fost un erou al libirtăţii noastre naţionale.

Când în numărul trecut al revistei încercam o modestă lămurire a sensului libertăţii, vorbind de „legături, cari eliberează", nu puteam bănui, că fatalitatea unei morţi premature va veni să sublinieze – prin viaţa lui Octavian Goga şi prin covârşitoarea influinţă ce a avut opera lui asupra desfăşurării vieţii noastre naţionale – ceeace afirmam atunci: sunt legături, cari eliberează.

Într'o astfel de legătură, care să devină apoi cel mai hotărât spijin al libertăţii, a vrut să înfăşoare Octavian Goga sufletul fiecărui fiu al neaneamului românesc. E dragostea de neam. A stat

o viață întreagă în slujba ideii naționale, și robindu-și ei neamul, a contribuit într'o hotărâtoare măsură la libertatea lui.

Cerul l-a învrednicit de cel mai frumos dar pe care-l poate primi un muritor: darul de artist. Căci ce poate fi mai frumos decât să prinzi în formele artei adevărul mântuitor și simțământul nobil, îmbogățind astfel gândirea și simțirea semenului tău? Dar oricât de desăvârșită ar fi tehnica și ingenioasă forma, artist adevărat e numai cel străbătut de conștiință că, deodată cu talentul, Dumnezeu i-a dat greaua misiune de a fi îndrumătorul spre ideal al omenirii. În mod necesar artistul e un luptător pentru biruința binelui, adevărului și al frumosului. Carlyle a prins întreagă semnificația artei, când l-a înșiruit pe artist între eroi, trimiși ai lui Dumnezeu cu veste bună pentru oameni.

Octavian Goga merită titlul de erou chiar și pentru atitudinea lui necruțătoare, neînfricoșată, gata de acceptarea oricărui risc, față de opresorii de altădată și față de profitorii de după Unire, la realizarea căreia a pus o contribuție uriașă. Și lupta politică a lui Octavian Goga poartă timbrul eroismului; dar e erou mai ales prin nestrămutata credință cu care s'a alăturat unei idei, pe care a servit-o apoi cu întreaga lui ființă. E eroic felul cum a renunțat la dreptul lui de a sta în turnul de fildeș al artei, ignorând cu suveran dispreț, sforăria desgustătoare a atâtor epigoni. Dacă ar fi rămas în divină izolare de luptele efemere, la care îi dădea dreptul talentul artistic, și atunci opera lui ar fi constituit o nepieritoare comoară a neamului românesc. Ci pogorându-se în învălmășala luptei cotidiane, vor fi rămas multe gânduri frumoase neprinse în strofe admirabile și în proză desăvârșită; dar ceeace a pierdut opera lui în extensiune, a câștigat cu prisosință în intensitate. Prin participarea la luptele de fiecare zi, a devenit opera lui artistică și culturală, expresia fidelă a tragediei românismului. Din poezia și proza lui Octavian Goga și peste mii de ani va putea reconstitui, cine va vrea și va avea destulă pricepere, sbuciumul sufletesc al unui neam, din care a germinat unitatea politică a lui.

Octavian Goga avea un copil răsfățat pentru care n'a precupețit nici o jertfă: ideia națională. Sufletul lui miruit cu putere vizionară a înțeles, că neamul nostru a putut suporta vitregiile istoriei și atâtea robiri politice mulțumită faptului, că și-a păstrat – nealterat – specificul etnic. Mai presus decât oricare alta, națiunea e legătură care eliberează. Prin orânduire providențială, națiunea e razim puternic dat omului, ca să poată trăi liber, având adecă răspunderea faptelor sale și dreptul de a se jertfi pentru realizarea unui bine.

Diferiți apostoli ai diferitelor curente internaționale pot crede ce vor vrea, pot afirma ce vor crede, Octavian Goga cu glas de tunet ne-a îndemnat să ne ferim de palavrele lor primejdioase. Omenirea e o națiune abstractă. Ceeace din voia lui Dumnezeu există în realitate, sunt națiunile. Un popor, care renunță la naționalitatea lui, săvârșește un act de sinucidere. Internaționalismul e una dintre cele mai anticulturale idei. Consecința firească a internaționalismului, postulatul lui ultim e existența unui singur tip de viață, a unei singure națiuni pe întreg rotogolul pământului. Lucrul acesta nu e cu putință din diferite motive de ordin biologic. Dar presupunând că ar fi cu putință, presupunând că s'ar putea ajunge la o omenire, din sânul căreia ar putea lipsi diferențierile naționale, ce scăzut nivel de viață ar însemna aceasta. – Prin diferitele națiuni se îmbogățește la infinit patrimoniul cultural al omenirii întregi. Câte națiuni, tot atâtea centre de cristalizare ale aspirațiunilor omenești. Creațiile diferitelor națiuni se complectează, se combină într'un grandios cor, cel mai frumos imn de laudă, ce-l poate aduce omul desbrăcat de animalitate Creatorului său. Omenirea se desăvârșește prin națiunile cari o constituie.

Dar și calea desăvârșirii individuale își are cea mai importantă sursă în naționalism. Națiunea e un depozit de comori culturale, artistice, filo-

L. Longepied: Nemurirea

sofice, etice, religioase. Ea pune la îndemâna omului intrat în lume toate aceste comori și nenumărate alte arme; îl învăluie într'o atmosferă de iubire, îi îmbie toate realizările trecutului, îi acordă drepturi, îi impune datorii, îi fixează idealuri. Prin națiune omul devine ființă morală.

Până când specificul nostru etnic a rămas întreg și nealterat, numai trupurile noastre au putut fi robite de Turci, Ruși, Nemți, Unguri – sufletește eram liberi. Dar a venit marea, hotărâtoarea încercare; a venit o vreme, când ni se cerea și sufletul. Se voia moartea noastră ca națiune. În fața acestei primejdii neamul românesc trebuia să încerce suprema încordare; să devie deplin liber, ori să moară. Ideia unității politice devenea un imperativ, în spre care trebuiau îndreptate toate energiile neamului. Numai unitatea politică putea să ne apere unitatea națională. Cele două unități se complectau, se condiționau. Biruința uneia însemna biruința celeilalte.

Pentru biruința amândurora s'a luptat Octavian Goga, în cele dintâi rânduri, în cele mai grele locuri, cu entuziasm și abnegațiune eroică.

Tot în serviciul ideii naționale a stat și prin alipirea lui la biserica strămoșeasce. Așa s'a afirmat ori de câteori a avut prilej, așa l-am cunoscut cu toții: un bun fiu al bisericii, un entusiast apreciator al spiritualității ortodoxe. Inepuizabilul rezervor al naționalității noastre, l-a constituit ortodoxia.

Naționalismul nostru a fost viguros și biruitor pentrucă s'a hrănit mereu cu idei religioase. Înstreinarea de biserica strămoșească, o primejdie reală în cele din urmă decenii ale veacului trecut, ar fi însemnât să iei naționalismului nostru caracterul lui etic. Căci numai credința religioasă transformă naționalismul din egoism în generositate, din pornire instinctivă în forță morală pusă în slujba unor idealuri desprinse din lumea vecniciei.

Octavian Goga cunoștea mai bine decât oricine altul caracterul sălbatec, egoist, agresiv, intolerant al naționalismu'ui scăpat de controlul și de inspirația eului creștin. Astfel de naționalisme ne dădeau mereu asalt. Astfel de naționalisme primejduiesc pacea între popoare. De aceea și-a revărsat toată mânia asupra celor ce, prinși de nenorocita boală a Apusului, afișau – în numele cineștie cărei doctrine politice, ori cineștie cărui fel de umanitarism – o atitudine sceptică ori potrivnică ortodoxiei. Renașterea noastră religioasă, care se afirmă zi de zi tot mai frumos, tot mai categoric, a avut în persoana lui și în talentul lui un pivot puternic, un luptător fără odihnă.

După cum fără odihnă s'a luptat împotriva

Mănăstirea Cornet din Valea Oltului

oricărei influențe străine, care ar fi putut primejdui unitatea noastră națională. Aceasta unitate a servit-o în toate zilele vieții lui și o va servi mereu, până când va exista pe pământ suflare românească. Opera lui literată e nepieritoare comoară în zestrea sufletească a națiunii, iar figura lui de erou al libertății noastre naționale va constitui un îndemn nobil pentru toate generațiile viitoare.

Moartea lui Octavian Goga a dat un timbru de gravitate, de pioasă reculegere sărbătorii Unirii din acest an. Duhul lui plutea în văzduh, de gândurile lui erau stăpânite sufletele. Ideile, pe cari le-a servit și i-au călăuzit viața, primeau pe pragul vecniciei, timbru evanghelic: iubirea neamului e o poruncă tot atât de mare, ca iubirea lui Dumnezeu.

SEMĂNĂTOR DE CREDINȚE...

SEMĂNĂTOR DE BIRUINȚE

de Pr. FL. MUREȘANU

Canova: Devotamentul

Unul este cel ce seamănă și altul este cel ce seceră, grăiește cuvântul Scripturii, dar cel ce face să crească și rod îmbelșugat să aducă, este Dumnezeu.

El trimite țarinilor ploaie la vreme și El trimite și noroadelor, la vremi de răscruci, oameni mari, semn al Providenței care lucrează printr'ânșii în lume – scrie cu ei istoria.

Omul singur, sau chiar noroade mari la număr întocmai ca nisipul, dar pe care duhul trufiei satanice le ridică cu pumnii încleștați împotriva cerului, dacă ar înălța turnuri ca și cel dela Babel, ploaia ce cade numai dela poalele cerului, le roade iar cele patru vânturi le risipește și în țărână le întoarce.

Dacă ar turbura cu păsări de oțel, cele mai de sus tăceri ale văzduhului, de acolo până unde ochiul nu poate străbate, fulgerile cerului la pământ le doboară.

Astfel de oameni și de noroade nu pot să lase alte urme decât morminte, lacrimi și sânge, mări de sânge!

Cine binecuvintează și slăvește pe Atila sau pe Timur-Lenk, odinioară spaima lumii dela răsărituri până la apusuri? Cei asemenea lor de totdeauna, chiar și cei de azi, se vor bucura ei de altă favoare?

Istoria nu cruță. Ea *este dreaptă* – pentru că drept este Dumnezeu ai cărui soli, trimiși în lume la vremi hotărâtoare, fac istoria.

Toți cei ce au venit pe pământ cu o prorocie, vizionarii, „visătorii de biruinți", – „magi de lege nouă", chiar dacă au fost tăiați cu ferestrăul; dacă li s'a tăiat capul; dacă au fost pironiți pe cruce ca și Fiul lui Dumnezeu care a venit în lume să zidească o nouă făptură, cu o nouă istorie, a cărei împărăție să fie vecinică; dacă au fost zdrobiți pe roată, alungați în pribegie sau zăvoriți în închisori – *de oriunde, ei au semănat credințe* și *biruințe* – căci consecința inevitabilă a credinței în Dumnezeirea care lucrează în lume și cărei lucrări te subordonezi, lepădându-te de sineți – *este biruința.*

Octavian Goga, așa a apărut în istoria Neamului nostru, la răscruci de grele încercări, ca „un mag de lege nouă" – apostol al unor vremi ce sunt pe drumul împlinirii, *un semănător de credințe și biruințe,* pe care le-a aruncat la depărtări, peste mări de ani și culmi de veacuri.

A moștenit ca zestre dela Mamă perspectiva profunzimilor și culmilor de munte; dela tată, orizontul întins al câmpiei și fără piedeci în zare iar dela Preacucernicul Protopop 'Sava, bunicul după mamă, o coardă din care a făcut arc pentru săgețile cuvântului – dar nu săgeți cupidonice, ci săgeți înmuiate în sarea lacrimilor de jale a Oltului și tustrelelor Crișuri; în fierea și oțetul durerilor frânte pe roți și în veninul și arșița nedreptății, singurele lucruri servite cu generositate Neamului său de către stăpânii de odinioară.

„Primele mele poezii au fost cu caracter social nu erotic" (Fragmente auto-biografice).

Socotea că este o lipsă de decență ca să-ți cânți în iambi și dactile fioruri intime, individuale, în timp ce obștea Neamului geme sub obidă.

„Pe mine ca scriitor nu mă interesează *individualul,* ci vreau să redau expresia mulțimi, vâltoarea sufletească a poporului din care fac parte" (Fragmente.) Și involburat era sufletul Neamului său – și cumplită era vâltoarea – de aceea *crezul* său a fost că „întotdeauna scriitorul trebuie să fie un luptător, un deschizător de drumuri, un mare pedagog al Neamului din care face parte, un om care filtrează durerile poporului prin sufletul lui și se transformă într'o trâmbiță de aramă.

A. Michael: Cugetarea

Am văzut în scriitor un element dinamic, un răscolitor de mulțimi, un revoltat, un pricinuitor de rebeliuni.

Am văzut în scriitor un *semănător de credințe* și *un semănător de biruințe...* În vaerul celor mulți și în mișcarea de mulțimi, sufletul său trebuie să fie un *bucium* care pe vârfuri de munți seamănă revoltă din culme în culme, din pisc în pisc. Iată care a fost crezul meu literar din acele vremi.

Eu am crezut dela început în specificul național...

Am crezut că nu se intră în universalitate decât pe poarta ta proprie.

Am crezut în dreptul de a trăi...

De aceea pe opresorii care strangulează popoarele îi socotesc un fel de tâlhari ai umanității." (Fragmente... pag. 37).

Vechiul său crez și crezul de totdeauna, inepuizabil, pe care anii nu-l vor scădea ci-i vor adăuga slavă, este *crezul ideii naționale* organic legată la noi *cu ideea creștină.* Iată cei doi poli ai axei de existență a Neamului.

Octavian Goga a fost *apostolul* fără hodină al credințelor acestor două idei.

Pentru izbânda lor a trăit – nu pentru a sa „individuală" glorie.

Pentru ele a suferit totul; pentru ele hodină nu și-a îngăduit; pentru ele s'a sbuciumat până în clipa trecerii în lumea biruinții.

Credințele acestor două idei dau senz existenței. Înafară de Dumnezeu așa cum s'a revelat prin Iisus nimic nu ești – și tot nimic ești înafară de Neamul tău.

Aceste credințe, le-a îmbrăcat Octavian Goga în haină de psalmi de durere și așa le-a trimis spre cele patru zări ale Neamului său; le-a semănat pe sub cetinile codrilor verzi de brad; le-a semănat pe câmpurile de mătasă; le-a semănat prin văi și munți. Din ele și-a făcut cântec un neam întreg.

Semănătorii de credințe, chiar dacă nu seceră tot rodul semănăturii lor – sunt semănători de biruințe.

Octavian Goga a fost și rămâne un semănător de credințe aruncate peste mări de ani și culmi de veacuri și un semănător de biruințe.

Poveste fără înțeles...

de EUGENIA MUREȘANU

Nici eu nu știu cum s'a 'ntâmplat...
Viața are mers năprasnic
Atunci când firul ei ți-e dat
Să-l torci amarnic.

Și nici nu știu cum să încep
Povestea-i s'o cuprind în rânduri
Căci peste toate, nu pricep
Deloc a mele gânduri?

Când la toți soarta ne-a lăsat
Hrisov pecetluit de vreme
Și cheia lui nu i s'a dat
Nici celui care geme,

Poveștii pot să-i dau vreun rost?
Sau firul soartei să-l desleg?
Eu nici nu înțeleg ce-a fost
Și ce s'aleg?

Că primăvara ce-a venit
Peste dureri și lacrimi
A fost un vis neîmplinit
Și-o vrajă fără patimi,

O știe tortul nevăzut
Ce leagă peste veacuri
Povestea care s'a 'nceput
Din zâmbete, șireaguri...

MISTICA UNIRII ARDEALULUI:

POEZIA LUI GOGA

de ILARION V. FELEA

M. Barcianu: Desen

Copleșit de puterea emoției am luat sarcina de a scrie aceste câteva reflexii asupra poeziei lui Octavian Goga. Personalitatea marelui dispărut și măreția operii sale poetice umple de cutremur și admirație orice suflet iubitor de frumuseți artistice, dar mai ales pe sfioșii închinători cari se încumetă să intre în templul ei, să-i măsure dimensiunile și să-i arate podoabele nemuritoare.

Patruzeci de ani toată suflarea românească a trăit sub vraja poeziilor lui Goga. Ni l'a trimis Dumnezeu într'un moment al istoriei, când pe culmi se aprindeau focurile nădejdilor de mai bine și când în inimile noastre ale tuturora mocneau doruri neînțelese și adevăruri negrăite. Atunci apare cântărețul Ardealului, maestrul inspirat și interpret autentic al vrerilor și durerilor noastre milenare, poetul deșteptării noastre și profetul semnelor vremii... „Venea un astfel de poet, cu tunete și sguduiri, cu chemări înfiorate și mustrări aspre, cu bici de blesteme și răcnet de vifor. Cătușele plesniseră și de sub închizăturile lor se arătase clocotul de dospire în sânul veacurilor. Ardealul care a plâns, care a pătimit și-a scrâșnit de durere, cu lunga lui epopee scrisă cu sângele muceniciei, Ardealul marilor emoții ale istoriei noastre și al celui mai nefericit destin, se împlinea acum pe limba noului trimis, în expresia cea mai desăvârșită a ceea ce era și nu vrea să mai fie.

„Octavian Goga venea după un lung convoi de eroi, cu fulgerul de pe urmă, în care erau adunate vrerile năprasnice ale tuturor, venea cu testamentul întregului trecut și cu misiunea hotărâtoare de a schimba veacul" (Pan. M. Vizirescu).

Poeziile și cântecele lui Goga deschid drumul celor mai strălucite fapte din istoria măririi naționale. Părinții și frații noștri le aveau pe buze și le purtau din gură în gură, iar noi în vraja și armonia lor ne-am trezit la viață...

Inceputul lor este solemn, ca o *rugăciune* către Dumnezeu.

In suflet samănă-mi furtună,
Să-l simt în matca-i cum se zbate,
Cum tot amarul se revarsă
Pe strunele înfiorate;
Și cum sub bolta lui aprinsă,
In smalț de fulgere albastre,
Inchegă-și glasul de aramă:
Cântarea pătimirii noastre.

Nu am întâlnit la niciun poet o prefață mai frumoasă, decât aceasta a poeziilor lui Goga, în care se cuprinde sintetic omul și opera întreagă, ca soarele într'un picur de rouă.

S'a spus, recent, despre poetul Goga că este întruchiparea durerilor românești. Este adevărat că el a trăit intens și a interpretat în chip original și genial de frumos durerile Ardealului obidit. Laie, cântărețul din lăută, e trimisul poetului în cer ca să povestească duios milostivului Dumnezeu câtă jale ineacă sufletul neamului.

Tu să-ți pleci ușor genunchii
Și ușor să-ți pleci grumazul,
Și pe umerii vioarei
Să-ți apleci domol obrazul.

Și să cânți un cântec, Laie,
Cum se cântă 'n sat la noi,
Când se tângue ciobanul
După turma lui de oi.

Povesti-va atunci struna
Inălțimilor albastre,
Vremea lungă câtă jale
Scris-a'n sufletele noastre.

Dar atâta e prea puțin. In lirica lui Goga nu este tânguire, tristeța elegiacă. Gama sentimentelor și a cugetărilor sale este mult mai variată, mai bogată, mai înaltă și peste tot robustă. Durerea înmoae sufletele și le face să se încovoae sub greutatea ei. Goga este prin excelență omul dinamic al unor vremuri dinamice. La fel e și poezia lui.

Caracteristica operii poetice a lui Goga este *mistica unirii Ardealului,* cu durerile și măririle ei. Poetul cântă durerea neamului pe strune înfiorate, dar versul lui nu este plâns de jale, ci strigăt răscolitor de energii clocotitoare, este jar ce arde și înfierbântă. El cântă:

Durerea unui neam ce-așteaptă
De mult, o dreaptă sărbătoare.
(Oltul).

Când poetul are viziunea clăcașilor trudiți și privește mama ce-și alăptează copilul așezată lângă un răzor, sboară cu gândul la vremea isbăvirii din lanțurile durerilor străbune. In copil vede el pe viteazul care va sdrobi legile nedrepte ale stăpânilor vitregi ai gliei. Atunci — în ziua mare a învierii — se vor ridica toți ca unul și se vor arăta biruitori peste amarul durerii și al morții. Atunci va fi o bucurie și o sărbătoare generală.

Toată țărâna gliei desrobite
Și munții toți și adâncurile firii
Vor prăsnui din pacea lor urnite
Infricoșata clipă a premenirii,
Când suflet nou primește întrupare
Și'n strălucirea razelor de soare
El hărăzește vremii 'mbătrânite:
Vestmântul nou, de nouă sărbătoare.
(Clăcașii)

Apostolul înduioșază nevestele cu povestea jalnică a neamului și pe moșnegi, dar pe feciori îi aprinde și-i face să-și strângă mâna pe prăseaua cuțitului din cingătoare.

Atent la toate piroanele cari erau — sau mai sunt — împlântate în carnea noastră, poetul protestează, strigă cerului durerea, și *Dumnezeu din cer aude.* (E sărbătoare); răscolește durerea Ardealului, nu o plânge. El cheamă în *cântece rebele* furtuna, ca să-i spulbere amarul blestemelor și aruncă fulgere, cari să nimicească pajurile și tronurile nedreptății.

Ce sunt usturătoarele ironii din *Cântece fără țară* adresate României „neutrale" decât imboldiri spre acțiune, pentru a răpune pe asupritori și a împlini *Noi,* visul neîmplinit, copilul suferinții...?

Dorul și visul unirii cu țara mamă lucește în sufletele plugarilor ca o scânteie și așteaptă ca un vifor, gata să se deslănțuie cu toată puterea.

Frați buni ai frunzelor din codru,
Copii ai mândrei bolți albastre,
Sfințiți cu roua suferinții
Țărâna plaiurilor noastre!
Din casa voastră, unde'n umbră
Plâng doinele și râde hora,
Va străluci odată vremii
Norocul nostru — al tuturora.

A mea e lacrima ce'n tremur
Prin sita genelor se frânge,
Al meu e cântul ce'n pustie
Neputincioasa jale 'și plânge.
Ci'n pacea obidirii voastre,
Ca'ntr'un întins adânc de mare,
Trăiește 'nfricoșatul vifor
Al vremilor răsbunătoare.
(Plugarii).

Poezia lui Octavian Goga nu a întruchipat numai durerile, ci și măririle românești. N'a fost Goga numai cântărețul pătimirii Ardealului robit, ci și profetul învierii lui, căci nu s'a oprit numai la durerea răstignirii. In poezia lui și-a aflat expresia cea mai înaltă speranța mântuirii, nostalgia unirii și credința învierii naționale. Rareori un poet a avut un suflet mai optimist și viziuni profetice mai clare ca Octavian Goga. Mai mult. După ce am

M. Barcianu: Idilă

cetit cântecele sale fără țară și am urmărit toată activitatea sa poetică, ziaristică și oratorică din vremea neutralității, putem chiar afirma că, nimeni n'a militat cu mai multă pasiune pentru intrarea României in acțiune, pentru desrobirea Ardealului, ca Goga.

El a fost creatorul misticei unirii Ardealului, elementul cel mai dinamic care a profețit și a pregătit sufletește unirea dela Alba-Iulia. Tot talentul, tinerețea și întreagă puterea sa de muncă și-a pus'o in slujba idealului de unire și consolidare națională. De aceea numele său rămâne legat pe veci de înfăptuirea visului unirii:

De jalea cui ne-au răposat
Și moșii și părinții...

In ochii săi albaștri se oglindea cerul României intregite și voința ei de a trăi liberă. Prin el și-a spovedit neamul la un moment culminant durerile și vrerile.

Cum preotul își pregătește din vreme credincioșii ca să se cuminece cu vrednicie din paharul mântuirii, așa Goga a pregătit neamul românesc să se împărtășească din darul unirii. Versurile lui se cântă și se declamă cu insuflețire. Sub vraja lor neamul rabdă cu pumnii strânși răstignirea și așteaptă invierea; din ecoul lor se crează elanuri nepotolite și în ritmul lor se leagănă, se mișcă și luptă un popor intreg.

„Prin unda de intunerec ce ne invăluie, străbate raza de lumină a poetului misionar. Venit când bătuse ceasul de grea cumpănă, a creat viziunea uriașe a biruinței românești și ne-a înstrunat inimile spre a putea păși peste marile cascade. Și-a luat neamul de mână, dârz, și a pornit in iureșul care nu mai cunoștea nici moarte, nici popas. In cadența mersului său, au bubuit tranșeele și s'a cutremurat pământul ca să spargă bolta nedreptăților. Cu flacăra versurilor sale au murit eroii pe buze și li s'au inseninat ochii știind despre sărbătoarea care avea să vie“ (Pan. M. Vizirescu).

Astfel, Octavian Goga inspiră, frământă și domină o epocă întreagă, epoca cea mai insemnată din istoria României.

Afară de acest caracter dominant, poezia lui Goga are și alte note și frumuseți artistice și morale. De pildă: concepția poetului despre arta poeziei și isvoarele ei. Ne-o arată el însuși în *Autobiografie* și in următorul *Sonet:*

Tu tainică, curată Poezie,
Biserică cu porți neîncuiate,
Tu neamurile gândurilor toate
Cu drag lași la pragul tău să vie.

Tot sufletul la poarta ta când bate
Drumeț slăbit puterile-și învie,

† Octavian Goga

Iși spovedește patimile ție
Și ele adorm de tine alinate.

Păcate din sub bolta-ți milostivă,
Tu le asculți pe toate deopotrivă
Și le oprești neghina și amarul.

Dar tu rămâi deapururea senină,
Că nu-i pribeag ce'n fața ta se'nchină
C'o lacrimă să nu-ți spele altarul.

Poezia este isvor de înălțare și consolare, biserică ce stă deschisă pentru a înviora pe drumeții lumii obosiți, pe toți închinătorii ei. Pentru slujitorii și creatorii ei, ea este un dar sfânt, **tainic**, înfricoșat, căci vine dela Dumnezeu.

Tu Doamne, Tu stăpânul peste fire,
Ce din curata stelelor lumină
Dai lumilor de veci orânduire;
Tu într'o clipă a milei tale sfinte

Și sorții mele scris-ai o menire:
Ce 'nfricoșat e darul tău Părinte!
(*Poezie*)

Ideea aceasta înaltă despre isvorul și valoarea poeziei, străbate întreagă opera poetică a lui Goga. Poezia este o grație specială, sămânță dela Dumnezeu, iar slujitorii ei sunt slujitorii lui Dumnezeu și ai neamului. Dela Dumnezeu e darul, din sânul neamului subiectele ei. Dumnezeu, părinții, casa părintească, sângele, sufletul, strămoșii, ogorul, satul, hora, copilăria, doina, plugarii, pădurea, credința, biserica, școala, învățătura, râurile, codrii, dealurile, munții, jalea și iubirea lor, sunt tot atâtea motive din cari s'a inspirat Goga. Ele i-au frământat tinerețea, l-au avântat în luptă și i-au insuflat cele mai frumoase versuri.

Octavian Goga a văzut și a cântat ca nimeni altul sufletul românului. Opera sa e curat românească. El e cântărețul „cu rosturi dela țară", cum singur se numește (Agonie); e poetul credinței și a legii strămoșești, stegarul ce poartă prin furtuni, cu braț de luptător și cu tâmpla înfierbântată, „nădejdea visurilor noastre"; e poetul luptător și creator plin de avânt al poeziei de chemare la luptă și libertate. Nu află el păcat mai mare decât înstrăinarea, lepădarea de „legea ta" (Străinul), de „bătrâneasca și cinstita și curata noastră lege" (Moș Crăciun). De aceea îl mustră și osândește cu o necruțătoare tărie (Scrisoarea).

Valul vremii a făcut ca multă vreme Goga să întrerupă firul inspirațiilor și creațiilor poetice. Abia spre sfârșitul neașteptat al vieții sale sbuciumate, înaintea morții, mai așterne pe file de hârtie câteva poezii, între cari și aceste versuri sugestive de vizionar ce-și presimte sfârșitul vieții pământești:

Imi cântă moartea la ferestră
Ca o vecernie 'n surdină,
Imi cântă 'ncet povestea noastră:
Un joc de umbre și lumină.
(*Cântă moartea*).

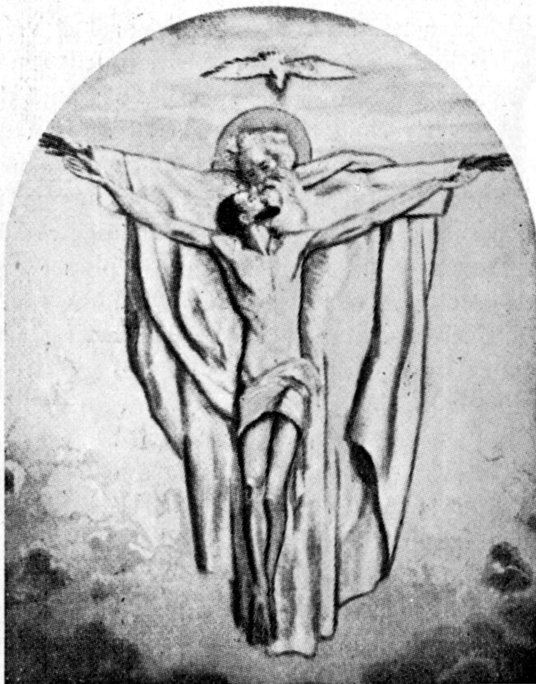
Se schițează aci icoana unei vieți de prooroc iluminat și cuprinsul unei opere nemuritoare, ce a zămislit o mistică și a transfigurat prin ea cea mai strălucită epocă din istoria României.

Fericitul cântăreț și-a văzut visul cu ochii. Vremea s'a împlinit. Acum a depus armele și se odihnește slăvit de un neam ce-i împletește cununa de aur a recunoștinței și-i repetă cu emoție stihurile:

Cuvine-se hirotonirea
Și harul cerurilor ție,
Drept vestitorule apostol...

RUSALII

de G. G. STĂNESCU

Sfânta Treime

Dupăce trupul sfâşiat al Mântuitorului fusese coborit de pe cruce şi aşternut într'un mormânt nou săpat în stâncă, ucenicii şi amicii săi, conform unei porunci din partea Lui, s'au reîntors în Galileia. Acolo în curând se produse o schimbare bruscă în viaţa liniştită şi retrasă a ucenicilor Domnului. După mai multe dăţi în cari li se arătă Hristos, Apostolii ajung să se convingă, că Domnul a înviat, şi plin de glorie divină, şade de-a dreapta Tatălui pe tronul Ceresc, de unde va să vie pe „norii Cerului", la judecata de apoi. Turma risipită a învăţăceilor îşi strânge rândurile, mutându-şi sălaşul la Ierusalim, ca să-şi continue acolo misiunea, care le-a fost întreruptă prin moartea Domnului şi a evenimentelor legate de ea. Acolo, pun bazele unei „comunităţi mesianice", caracterizată prin o mulţime de forme particulare de credintă şi de viaţă. Cei grupaţi în jurul noii comunităţi se deosebiau de fraţii lor grupaţi în jurul templului prin faptul, că ei formau cercul acelora pe cari Dumnezeu îi chemase şi alese ca părtaşi ai vieţii divine. În fruntea lor stăteau aceia cari avuseră deosebita cinste şi fericire să fie martori fideli ai vieţii, activităţii, morţii şi învierii Mântuitorului, cei „12 Apostoli."

Iisus a avut înainte de înălţarea Sa, două momente însemnate cu ucenicii săi. Primul prin care le-a dat instrucţiuni, ca mergând în toate părţile, să înveţe toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui al Fiului şi al Sfântului Duh; învăţându-le să păzească toate câte le-a poruncit lor, El fiind cu ele în toate zilele până la sfârşitul veacului; iar al doilea moment, o invitare, prin care le spune, că deocamdată să nu se depărteze de Ierusalim, până ce nu vor fi întăriţi cu putere de sus.

Într'una din zile, când Apostolii se reîntorceau dela muntele Măslinilor, intrând în casa Mariei, mama Evanghelistului Marcu, s'au suit în încăperea de sus, unde le era şederea, şi cu toţii, împreună cu Maria Magdalena, Ioana, Susana, Maria lui Cleopa, Salome, Maria, Maica Domnului şi cu rudele Lui, fiind toţi într'un cuget, s'au rugat.

Şi atunci din cer, fără de veste, a venit un huet ca de cumplită vijelie, care s'a auzit în întreg oraşul, băgând frică în toţi, umplând casa în care se aflau apostolii.

Atunci în formă de limbi de foc, ca simbol al purificării şi al îndreptării, ca semn al puterii şi al entusiasmării, li s'a arătat celor „12", Duhul Sfânt.

Atunci s'a realizat promisiunea dată lor de Domnul. În ziua 50-a dela înviere, în ziua în care jidovii serbau comemorarea dării legii vechiului legământ pe muntele Sinai, s'a săvârşit marea minune pe care o serbăm an de an la praznicul Rusaliilor.

Sărbătoare Cincizecimii a jidovilor, sărbătoarea legii şi a „secerişului", dela acest mare eveniment s'a transformat în sărbătoarea creştinească a Rusaliilor, a „pogorîrii şi a secerişului Sfântului Duh."

Dela evenimentul acestei zile, care a fost numit de Isus Hristos „ziua nouii şi a deplinei legi, a îndurării în Sfântul Duh", a început secerişul cel mare al vremurilor, al omenirii, care avea în ea pârga Duhului Sfânt, şi care suspinând, aştepta cu nerăbdare înfierea şi răscumpărarea trupului.

Întăriţi cu putere de sus, Apostolii au început să vorbească în alte limbi, precum Duhul le dădea să vorbească.

Prin darul de a vorbi în „alte limbi", dat ucenicilor ăi, Isus a Sfăcut ca de acum înainte să îndeplinească Apostolii şi ajutoarele lor înalta misiune, cu mai multă înlesnire.

Prin minunea de a vorbi „în alte limbi", s'a făcut şi o aluzie la păcatul omenirii şi pedepsirea ei la turnul din Babel, când s'au amestecat graiurile, împărţindu-se neamurile.

Prin minunea de a vorbi „în alte limbi", prin

puterea Duhului Sfânt, neamuri și popoare au fost unite, prin unitatea credinței și a dragostei, la sânul Bisericii lui Isus Hristos.

Despărțirea limbilor și a popoarelor fusese înlăturată. Noul legământ stabilit de Isus, definitiv pecetluit.

Această mare minune din ziua Rusaliilor, minune vestită de Isus, înseamnă adevăratul început al Bisericii creștine. Fără pogorirea Sfântului Duh peste Apostoli, de unde ar fi putut lua acești oameni simpli și neștiutori, puterea de a predica noua religie? Apostolii, cari până atunci erau timizi, sunt transformați și însuflețiți de un curaj extraordinar și de o credință nebiruită, predicându-l pe Isus fără frică, în public.

Prin puterea divină a pogoririi Duhului Sfânt a fost asigurată existența Bisericii și a creștinismului, pentru toate timpurile.

Prin primirea mult așteptatului ajutor de sus, Apostolii privesc totul cu alți ochi. Ei sunt deplin eliberați de promisiunile mesianice făcute de Domnul în timpul șederii Sale pe pământ, și învață fără frică și înconjur, că Cel răstignit este Mesia prezis de proroci, care a venit în lume, ca să mântuiască omenirea de neștiința și păcatul în care se sbătea, împăcându-o cu Dumnezeu Tatăl.

Ei deveniră mărturisitori ai Domnului în Ierusalim, în toată Iudeea, în Samaria și până la marginea pământului.

CÂNTĂREȚUL...

de EUGENIA MUREȘANU

Din cerul țintuit cu diamante, El, cântărețul, a răpit scânteia lor împletind beteală de vrajă pentru „cântarea pătimirii noastre...“

Sublimă e această cântare care se înalță pe scări de azur până 'n lăcașul neprihănit al sufletului omenesc, răscolindu-l, ca 'ntr'un uragan de moarte!

Asemeni unei căderi de copac, cu tot frunzișul vieții pe el, cântărețul și-a risipit comoara de visuri și bogăția „câmpurilor de mătasă...“ pentruca destinul să fie împlinit. Și-a plecat. Acolo unde e patria fără hotare, a luceferilor, a stelelor de argint și unde se sbate ca 'ntr'o cascadă de flăcări, luminile curcubeului fermecat...

...Acum „s'a stins și para lumânării de pe lespedea de piatră“, dar povestea unei vieți fără seamăn, abia acum începe să se scrie și sbuciumată va fi această epopee, a unei inimi care-a strâns, avar, toate durerile și toate lacrimile unui neam cinstit.

Medrea: Poezia

Grozavă a fost această cântare cu iz de tămâie și busuioc, strunită în prag de biserici, cu ochii amarnici crescuți în tainele cerului.

Mai tristă decât tânguirea clopotelor într'un văzduh de seară...

Ca o mătanie în noaptea Invierii, gândul care l-ar fi vrut veșnic pe Octavian Goga, se încovoaie umil, peste scriptura ce-a încrestat în slova ei, clocotul și năzuințele unui suflet care nicicând n'a trăit pentru propria sa glorie.

A fost un cântăreț cu ochii luminați de misterul altarului. A învățat psalmii unui neam cuminte, din hrisoavele suferințelor cu lacrimi și sânge de veacuri.

Astfel s'a scris „cântarea pătimirii noastre“, din sclipiri de diamante în talazurile de furtună ale unei vieți de trubadur...

SERALA

de EMIL ZEGREANU

Luna s'a certat cu seara 'n codru,
Poate-a fost vre-o ură între ele,
Și-a intervenit un când de stele
Să le 'mpace dac'o fi cu modru.

Cerul a căzut într'o fântână
Și l-am scos găleată cu găleată,
Câțiva plopi s'au adunat în ceată
Și-au mers cu cărarea mână 'n mână.

Pe un deal, vierul să n'o știe,
Noaptea și-a prins haina de-un arac,
Și-a întârziat puțin prin vie.

Sufletul a plâns tăcut în mine
Ca o fată 'ntr'un bordei sărac,
Și n'a venit nimeni să-l aline.

Cum ar putea crește poporul român?

de Docent Dr. CONST. STANCA

I. REPRIVIRE ISTORICĂ

Două mii de ani, ce s'au scurs dela zămislirea poporului nostru pe aceste plaiuri, au fost un șir lung de veacuri în cari nici pe o clipă n'a încetat jalea și nu s'a domolit durerea în piepturile înaintașilor noștri. Vajnici apărători ai gliei, udată cu lacrimi de jertfă curată, cu gândul la libertate, au stat neclintiți în bătaia atâtor neamuri străine, ce au trecut năvalnic, peste câmpiile noastre mândre.

Și când trecură hoardele barbare, risipiții fii ai munților dătători de scut și adăpost, trag brazdă pe văile și câmpiile pustiite și scot deodată în istorie un popor, plămădit din virtuți ale visătorilor și înțelepților *Daci* și din măreția sângelui biruitor *roman.*

Veacuri dearândul munții noștri văd acest popor, la poarta Orientului, neclintit pe pozițiile sale. Un neam nou între atâtea popoare vechi și temute, un neam blând și bun între atâtea popoare războinice și răzbunătoare, un neam pe care îl vedem aci, la începuturile sale, îl pierdem la aparență în epoca de întuneric al evului mediu, dar îl regăsim tot aci, după o mie de ani, legat de glie, prin rădăcinile pururea vii, ale tradiției strămoșești.

Ce poate fi pentru noi mai înălțător, decât a ne ști descendenți ai acestor înaintași, cari nu au îngenunchiat în fața nici unuia dintre popoarele năvălitoare, ce au venit cu gândul de cucerire și cari totuși rând pe rând au dispărut în negura vremurilor!?

Dar câte jertfe curate și anonime nu s'au adus din partea acestui neam oropsit în cele două milenii, pentru ca noi astăzi să fim liberi?!

Durerile lor, jertfele lor ne-au asigurat nouă locul acesta aci; noi avem datorința să'l sfințim prin fapte demne de suferințele strămoșilor noștri, nizuindu-ne fiecare să contribuim din toată conștiința și din toate puterile noastre la întărirea statului nostru, pentru a asigura generațiilor ce ne vor urma o viață mai tihnită și mai fericită decât a acelora, ce s'au stins cu visul făuririi României Mari.

Niciodată poporul nostru nu s'a aflat în condițiuni mai prielnice ca acum. Unirea tuturor Românilor într'un stat românesc este o forță de care Europa ține seamă; pentru ca aceasta forță să fie respectată, avem datorința să îndreptăm la noi acasă multe neajunsuri; neajunsuri cari sunt inerente unei țări abia închegate, deci într'o măsură scuzabile.

Ne trebue voință! Voință tare și nestrămutată pentru progresul vital, cultural și economic, ca în scurt timp să putem asigura națiunei noastre izbânda în concurența dintre popoare.

Bogăția unei țări nu zace numai în câmpiile și pădurile ei, nici numai în minele și fabricile ei, ci *în bărbații, femeile și copiii ei* sănătoși și viguroși. Avem deci datoria de-a păstra neștirbit patrimoniul național, prin garantarea unei forțe numerice a națiunii. Dar validitarea noastră în viață, ca indivizi și ca națiune depinde, afară de desvoltarea noastră numerică, de desvoltarea echilibrată a corpului, a sufletului și a rațiunii.

Acțiunea patriotică având în programul lucrărilor sale de interes național, problema capitalului uman al țării noastre, mi-a dat însărcinarea să o studiez, ca pe baza constatărilor să se poată apoi fixa și soluțiunile ce s'ar impune pentru îndreptarea neajunsurilor, cari ar putea slăbi Națiunea noastră și temeliile ei.

Sunt o serie întreagă de probleme de o capitală importanță pentru prosperarea capitalului uman, cari ar trebui studiate la noi temeinic în lumina noilor vremuri, astfel: *protecția căsătoriilor, protecția mamei și a copilului,* a țăranului nostru, combaterea boalelor de ordin epidemic, a boalelor venerice, a tuberculozei, și în special cea mai arzătoare dintre toate, *combaterea mortalității infantile,* apoi problema colonizării Românilor de peste hotare, educația morală, intelectuală și cea fizică.

Inainte de-a intra în studiul problemei, ce interesează țara noastră, cred că nu va fi fără de interes dacă voiu trece în revistă *evoluția biologică a popoarelor* cu trecut istoric și cari au alcătuit baza culturii, pe care s'a desvoltat civilizația zilelor noastre.

Pare cam paradoxal, când afirmăm, că *un popor nu-și poate asigura viitorul său, dacă propășirea și-o condiționează exclusiv pe calitățile superioare ale indivizilor* care îl alcătuiesc. Cu alte cuvinte: *un popor atunci este trainic, când el se prezintă bine sub raport cantitativ,* căci de-aci se pot apoi selecționa valorile de conducere. Un popor care caută *numai calități* și neglijează cantitatea, este periclitat să piară.

Astfel din studiul atent al istoriei biologice a popoarelor vechi reiese, că un popor nu poate să se mențină multă vreme la suprafață selecțio-

Țărancă din Valea Jiului

nând urmașii după starea lor fizică, respectiv somatică, din prima zi de viață. Exemplul cel mai clar ni-l oferă *Sparta,* în care noul născut, dacă nu întrunea calitățile pe care le aștepta părintele, era expus pentru a fi pradă fiarelor, deci peirei. Legiuitorul elen a greșit calculul, căci nu a ținut seamă de regula elementară – amintită mai sus – care spune că *un popor e tare și prin cantitatea indivizilor cari îl alcătuiesc.* Nu a ținut seamă nici de pierderile pe cari statul și națiunea le sufere cu fiecare războiu și îndeosebi cu fiecare epidemie; *Thukidides* scrie, că o astfel de epidemie a nimicit în scurt timp o treime din populația Eladei. Cât de triste apar pentru noi scrierile lui Polybios, din secolul al II-lea înainte de Christos, care ne spune următoarele: „Toată Elada sufere azi de lipsa copiilor și implicit de lipsa de bărbați, căci ne-au nimicit războaiele și epidemiile; orașele sunt goale și satele nu mai produc nimic, căci nu mai este cine să le cultive. Bărbații sunt setoși de bani, leneși; ei nu vor să se căsătorească, iar dacă totuși câte unul se însoară, el nu vrea să audă de copii!“

Iată deci tabloul decadenței unui popor mare și cult, care nu a știut să dea cuvenita atențiune *natalității,* deci *sporirei națiunii;* problema pe lângă toată cultura filozofică înaintată, pe care o posedau oamenii de conducere, a fost rău înțeleasă și roadele pe cari le-a dat procedura de selecționare din fașă a individului, au fost cât se poate de slabe.

Dar nici la *Romani* nu găsim o situație mai bună. Bărbații erau obligați se presteze serviciul militar dela vârsta de 17 ani până la 37; în acest interval ei nu se puteau căsători. Se pierdeau deci pentru sporul populației la fiecare individ câte 20 de ani de viață, chiar din perioada cea mai viguroasă și cea mai fertilă; un număr mare de copii deci lipsea cu fiecare an din sporul populației. Inzadar a venit marele *August* cu legi care protejau – la clasele aristocrate – natalitatea; aceste nu au mai putut repara aproape nimic, mai cu seamă că aceste legi se refereau la o anumită clasă socială, deci iarăși eroarea considerentului *calitativ!* Romanii latifundiari își lucrau pământurile cu sclavi, poporul de rând trăia astfel în sărăcie, bărbații neavând posibilitatea ca să-și fondeze cămin, decât după terminarea armatei, iar un cămin abia înjghebat era amenințat de desele războaie și de și mai desele epidemii, în fața cărora erau complect dezarmați. Se mai adaogă la aceasta situație și faptul că în epoca de înflorire a Romei, erau bine cunoscute o serie întreagă de metode anticoncepționale, pe cari chiar medicii le recomandau pe o scară întinsă femeilor aristocrate. Decadența era în progres când *Nerva,* mai târziu *Traian,* ca să oprească regresul numeric al acestui popor falnic, au fondat căminuri pentru copiii orfani și părăsiți; astfel în 39 orașe ale Italiei pe vremea aceasta au existat deja *azile,* cari însă nu au mai putut fi remedii pentru salvarea unui popor, care mergea spre prăpastia, pe care singur și-a săpat-o.

Exemple chiar contrare găsim la popoarele mult mai vechi decât poporul grec și roman și la cari nu s'a dus o politică de selecționare fizică.

Care a fost rezultatul?

Aceste popoare și azi trăiesc și sunt puternice.

Astfel *China,* popor care există în plină evoluție de peste cinci mii ani, unde fetele trebue să se mărite foarte curând, imediat după vârsta de 13 ani, ele devin deci încurând mame și continuă a avea copii până la vârsta de 50–52 ani; în China și azi se consideră de mare onoare pentru cel ce are cât mai mulți copii, fie sărac, fie bogat. La chinezi numărul copiilor nu este raportat stării materiale a capului familiei, ca la noi, unde fiecare vrea să aibă copii, numai cât îi permite starea economică, ca să trăiască bine!

In *India engleză* poporul profund religios, nu face nimic pentru împiedecarea nașterilor: ori

cât a suferit în cursul veacurilor de războaie, de foamete şi de epidemii groaznice, ca cele de ciumă şi de choleră, care au secerat literalmente regiuni întregi, poporul băştinaş nu s'a desfiinţat, nu a pierit, graţie surplusului bogat de populaţie, datorit natalităţii nestângenite.

Totasemenea *Egiptul*, despre care ştim câte popoare l'au avut în stăpânire în cursul lung al istoriei: a trebuit să-şi schimbe de nenumărate ori limba şi religia, sub dominaţiuni lungi şi grele, cum au fost în special a Persanilor, Elenilor, Romanilor, a Bizanţului, Arabilor şi a Turcilor; au suportat robia grea de secoli după secoli, fără ca populaţia băştinaşă să fi dispărut; aceasta, mulţumită natalităţii mari bazată pe sentimentul de religiozitate profundă, care ocrotea pe viitoarea mamă şi pe copil.

Am înşirat vre-o câteva exemple ale popoarelor, pe cari istoria ni le-a prezintat ca popoare ce au fost izvoare de cultură pentru civilizaţia atâtor alte popoare, care s'au plămădit în cursul evoluţiei istorice a pământului, până în zilele de azi.

In capitolul ce va urma vom cunoaşte situaţia natalităţi şi a progresului capitalului uman în diferitele ţări ale Europei, în comparaţie cu ţara noastră.

Insemnări ce privesc Igiena şi Profilaxia mintală

B) Aplicarea măsurilor practice

de Dr. G. PREDA

Ideile şi sentimentele ajunse la minte şi înţelese pot negreşit contribui la menţinerea echilibrului mintal asigurând o armonioasă evoluţie a individului (prin cunoştinţele despre sine) şi călăuzindu-l bine în viaţă.

Aplicarea Igienei mintale este în realitate o educaţie cu scop de a conserva sănătatea mintală.

Dacă instrucţia urmăreşte scopul de a îmbogăţi mintea cu crnoştinţe noui, educaţia pretinde – precum ştim –, formarea de caractere şi adaptarea individului la viaţă.

Igienistul mintal ştie că această educaţie trebue să se practice dela naştere până la moarte. El cunoaşte rolul important ce-l joacă în ea: educatorul (care pe lângă virtuţi trebue să posedă şi cunoştinţele asupra vieţii trupeşti şi sufleteşti, precum şi mijloacele de aplicare a Igienei şi profilaxiei mintale); educatul cu instinctele, tendinţele, înclinările sale variate (deci cu personalitatea sa); mediul cu tot ce el conţine şi care poate echilibra sau desechilibra mintaliceşte individul. In cele ce urmează mă voiu referi numai la perceptele sufleteşti ce pot menţine şi întări în cadrele evoluţiei normale sănătatea mintală.

Numeroase sunt aceste principii sau percepte. Ele s'ar rezuma la:

1. O adaptare pe cât se poate mai perfectă a necesităţilor interioare la realităţile externe; 2. Cunoaşterea de sine însuşi pentru a şti care sunt necesităţile, posibilităţile proprii unei desvoltări de sănătate mintală; 3. Tendinţa ca fiecare act să corespundă unei libere alegeri consimţită de întreaga personalitate (principiul autonomiei); 4. Exteriozarea complectă a impresiunilor simţite (principiul nerefulării); 5. Tendinţa spre desvoltare a personalităţii noastre în mod armonios (principiul armonizării); 6. Capacitatea de a desfăşura o iniţiativă necesară transformării lumii exterioare, făcându-o cât mai aptă necesităţilor vieţii noastre (principiul independenţei şi invenţiei), iar atunci când realitatea nu poate fi transformată, să ştim a ne organiza pentru o adaptare şi evitare a obstacolelor; 7. Tendinţa de comportare să devină din ce în ce mai obiectivă şi mai morală etc.

In cât priveşte individul deci se impune aplicarea acestor principii, acestor idei forte, acestei educaţii, la care se pot adăuga: psihoterapia prin bune persuasiuni şi sugestiuni, psihanaliza, scăderea tensiunii afective, diversiunile sau derivaţiile sufleteşti, rezolvarea de conflicte, conducerea individului după aptitudini sau predispoziţii, utilizând şi călăuzind capacitatea morală de compensaţiuni sau desvoltând anumite talente, plăceri, etc., capabile să înăbuşe tulburarea mintală sau sufletească etc.

Profilaxia mintală prin anchete şi triaj (categorisire), işi va exercita activitatea în familii (cercetând predispoziţiile bolnăvicioase şi tulburările minţii; condiţiile ce pot împiedeca bunele raporturi dintre membrii familiei, lipsa sau negligenţa în educarea copiilor, etc.); în şcoală (categorisind anormalii educabili de cei needucabili); în mediul social (cercetând influenţa neajunsurilor economice şi financiare, modificările ce survin prin trecerea dela viaţa rurală la cea urbană; curentele de idei şi sentimente ce pot creia o stare bolnăvicioasă a mediului; regimurile prea aspre; cataclismele sociale; (precum sunt grevele, revoluţiile, etc.); plăgile sociale; epidemiile; endemiile ce pot atinge sănătatea mintală, etc.); în mediul profesional (cercetând starea şi gradul de boală a diferitelor mediuri industriale, comerciale, agricole, de functio-

nari, etc.; rezelvând conflictul dintre constituție și mediu și utilizând omul potrivit la locul potrivit cu aptitudinile sau cu deficiența sa, etc.); în special în mediul militar (unde se va cerceta gradul de desadaptare ce conduce la indisciplină, se vor scoate la iveală aptitudinile din diferitele ramuri ale armatei, etc.); și în mediul delicvent și criminal (prin cercetarea atât a factorilor individuali ce-au atragere pentru delict sau crimă, cât și a acelora ce-i dă mediul delicvent sau criminal).

Prin triaj, izolări, internări, îngrijiri, etc. a celor neadaptabili sau deficienți (în casele de muncă pentru vagabonzi, cerșetori, etc., azile pentru infractorii și bolnavii cronici, aduce foloase individului și mediului.

Tot aplicarea măsurilor profilactice vor putea provoca dispozițiuni legislative de ocrotire (cum ar fi: protecția mamei și copilului, ajutorarea societăților de ocrotire și patronaj, îmbunătățiri economice, organizarea rațională a muncii, orientarea profesională, etc.), sau de constrângere (cum ar fi sancțiunile, sterilizările infirmilor mintali, etc.)

Reușita aplicării măsurilor de Igienă și Profilaxie mintală ține de concursul pe care-l poate acorda marele public și strânsa colaborare cu autoritățile, instituțiile (în speciat cele sanitare, de ocrotire, de învățământ și educativ, juridice) și cu societățile de patronaj, ocrotire, religioase, morale, binefaceri, temperanță, etc.

Dacă noi privim națiunea ca un organism, atunci am putea spune că și ea își are o igienă și o profilaxie mintală.

Conduși de principiile expuse în acest articol se va putea studia starea sufletească a națiunii cu caracterele etnice înăscute (datini, obiceiuri, credință, tradiții, etc.) sau dobândite în decursul timpului și sub influența mediului. Deasemenea se pot studia împrejurările de dinafara țărei sau statului în care trăește și se desvoltă națiunea organizată, căutându-se mijloacele pentru menținerea și prevenirea sănătății mintale a națiunii respective în cadrul ei de evoluție normală.

Negreșit că un astfel dă studiu, o astfel de regulare a condițiilor și raporturilor internaționale ar scoate în evidență probleme și influiențe noui (regimuri de guvernare, colonizări, schimburi, emigrațiuni, etc.) care ar interesa atât gruparea colectivă a națiunii cât și singuraticii indivizi.

Firește că de această problemă s'ar putea ocupa un for superior ce ar sta deasupra națiunilor. Problema se arată vastă și complexă, m'am mărginit numai să o enunț. – Poate că va veni timpul să se ocupe și de ea într'un mod mai intensiv.

Copii de vis...

de EUGENIA MUREȘANU

Copii de vis,
Voi ați furat obraji de rouă
Din cupa fiecărei dimineți,
Ca să ne-aduceți pace nouă
Și rost să dați unor vieți.

Copii de vis,
Voi ați furat mânuțe albe
Din legănatul zorilor,
Cu ele să 'nșirați voi salbe
Din scuturatul florilor.

Copii de vis,
Dar ochii i-ați furat de sus,
Bobițe din iubirea Lui...
Cu vraja lor voi ați adus
Lumină 'n candelă, oricui.

Honoriu Crețulescu: Cap de fată

COMEMORĂRI ZIARISTICE

„GAZETA TRANSILVANIEI"

de IOSIF E. NAGHIU

Gheorghe Barițiu

Ziarul e o revoltă a omului contra limitării sale spațiale și temporale. Dornic a cunoaște cât mai multe lucruri din lumea încunjurătoare, a fi informat de ceea ce se petrece în lume, a creat presa, ajunsă azi a patra putere în stat. Sub o formă oarecare, presa a existat în toate timpurile. *„Acta diurnus"* ale antichității romane pot fi considerate ziare. În evul mediu și la începuturile evului modern existau *„Exempla litterarum"*, *„Avvisi"*, *„Relazione"*, *„Neue Zeitung"*, cari satisfăceau – cu întârziere – dorințele curioșilor. După descoperirea tiparului (de Gutenberg sau de Laurențius Coster ?) știrile acestea – mai ales din Neue Zeitung – se tipăreau la intervale de 3–5 zile. Primul ziar în sensul celor de azi, apare în 30 Mai 1631, publicat de Théopraste Renandot. În curând apar ziare și în celelalte state.

La noi, primele începuturi ale presei le găsim la sfârșitul secolului al XVIII. (Ion Bianu, Prefață la Nerva Hodoș și A. Sadi Ionescu. Catalogul periodicelor românești. București, 1913). La 1789 ardelenii cer să li se aprobe publicarea unui ziar pentru popor (Walachische Zeitung für den Landmann), în care se spunea că va publica povestiri morale Preotul Miron din Valea Frumoasă. Guvernul ardelean trimite petiția la Curtea Imperială, cu aviz favorabil, recomandând de cenzor pe Eustatievici, inspectorul școalelor ortodoxe-române. Nu se cunoaște nici un exemplar din acel ziar. Istoricul Iacob Elek în opera *„Istoria ziaristicei ardelene până la 1848"* afirmă că în 1791 ar fi apărut un exemplar. În 1790 (3 Martie) *„Wiener Zeitung"* anunță că în curând va apare la Iași un ziar româno-francez *„Courier de Moldavie"* (N. Iorga, Istoria presei românești. București, 1922). Ziarul urma să se publice sub patronajul lui Potemkin. La 1791, Ioan Molnar Piuaru, profesor de *„tămăduirea ochilor"* (oftalmologie) cere guvernului ardelean să-i aprobe publicarea unui ziar românesc. Cererea e respinsă. Tot fără succes e și a doua petiție, din 1794. Ceva mai târziu, probabil a apărut. Nu se cunoaște ziarul, dar existența lui se deduce dintr'o măsură disciplinară a Curții din Viena. Auzind că ziarul apare (și că ar avea printre abonați și pe episcopul Gherasim Adamovici), îl suspendă. (Ilarie Chendi, Începuturile ziaristicei noastre. Orăștie, 1900). La 1790 „Societatea filosofească a neamului românesc în Mare Principatul Ardealului" își propune să publice *„Vestiri filosoficești și moralicești."* Apare o înștiințare, care spune că *„Vestitorul"* se va ocupa cu: 1. Teologia bisericii răsăritului. 2. Geografia. 3. Fizica, matematica, filosofia (conceputá mai mult ca astrologie). 4. Biografia Principilor Moldovei și a Munteniei. 5. Istoria Românilor. (Anunțul e publicat în întregime de G. Bogdan-Duică, în *„Națiunea"*, 1927, An. I, Nr. 50 p. 1, Nr. 51, p. 2, Nr. 53, p. 1). Nici această revistă n'a apărut.

În sec. XIX se fac multe încercări de a se publica reviste și ziare românești: 1814 Alexie Lazaru (Pesta), 1817 la Lemberg și Pesta, 1821 *„Biblioteca Românească"* a lui Carcalechi (I. Lupaș. Cea mai veche revistă literară română), 1828 *Fama Lipscăi* (Leipzig). Toate aceste încercări se fac în afară de granițele Principatelor, din cauza situației politice. După revoluția lui Tudor Vladimirescu, încep să apară în Principate ziarele Albina, Curierul, Alianța, etc.

În Ardeal apare la 1836 *„Foaia Duminecii"* a lui Ion Barac. În 12/25 Martie 1838, apare Nr. prim al ziarului *„Gazeta de Transilvania"* sub conducerea lui lui Gheorghe Barițiu, la Brașov. În acest oraș găsește Barițiu, un mare mecenat, pe comerciantul R. Orghidan. Acest iubitor de cultură, încheie un contract cu I. Gött și cu I. Barac, ca dela 1 Ianuarie 1837 să publice o *„foae"* nepolitică *„Foaia Duminecii"*. Se vindea cu 2 florini exemplarul. Din cauza lipsei de abonați, R. Orghidan perde în primul an 1600 de florini. În vara anului 1837, marele mecenat R. Orghidan, îi recomandă lui Gheorghe Barițiu, să publice și știri politice, cum se găsesc în *„Siebenbürgische Wochenblatt"* și *„Blätter für Geist"*. În 3/13 Iulie

1837 apare şi acest supliment politic, dar fără a se fi anunţat autorităţile. Urmarea a fost că în Nr. următor, n'a mai putut apare suplimentul. Chiar mai mult, ziarul e suspendat. R. Orghidan desorientat se retrage. Gheorghe Bariţiu nu dispeează. Cere dela guvern să i se aprobe apariţia ziarului. Răspunsul întârzia. La 1 Ianuarie 1838, fără aprobarea guvernului, tipăreşte *„Foaia pentru minte, inimă şi literatură"* care apare până la începutul lui Martie. Guvernul aprobă un ziar politic românesc. În 12/25 Martie, apare Nr. prim al noii gazete care a avut norocul de a rezista – inter omnes vicisitudines temporum – şi – „quicumque discrimina rerum – până azi. Conducătorii şi colaboratorii *Gazetei,* erau pătunşi de adevărul formulat mai târziu în versuri de Vlahuţă:

Voi, cărora vi-s'a dat solia sfântă
De preoţi ai acestei mari puteri,
Voi în al căror suflet se frământă
Întunecate valuri de dureri.
Şi gânduri de un întreg popor gândite,
Nu duceţi minunatul vostru dar
Ofrandă mânilor nelegiuite!
Ci ca pe masa sfântă din altar
A împărtăşirii taină preacurată,
Aşa cuvântul să vi-l pregătiţi.
Ca mii de inimi la un fel să bată
Şi miilor de veacuri să vorbiţi.

Colecţiile *„Gazetei Transilvaniei"* sunt dovezi elocvente despre rolul acestui ziar. A fost naţionalistă, a luptat alături de partidul naţional, pentru drepturile poporului român, pentru şcoală şi biserică. Un distins cercetător al istoriei literaturii, răposatul Gheorghe Bogdan-Duică, a dovedit că în trecut *Gazeta Transilvaniei,* n'a fost cel mai răspândit ziar şi că uneori a luat anumite atitudini discutabile şi întrucâtva şi cam confesionale *(Revista Teologică,* 1934, An. XXIV, p. 159–183, 322–343, *Naţiunea,* 1930, An. IV, Nr. 93–116).

La jubileul unui secol – dat fiind că că e singurul ziar românesc ce trece în al doilea secol – schiţăm în câteva cuvinte activitatea acestui ziar, trecând peste obiecţiunile – de altfel întemeiate – ale lui G. Bogdan-Duică. Voind să cunoaştem evoluţia *Gazetei Transilvaniei,* cele mai preţioase informaţii le găsim în cele două numere jubilare: primul apărut în 1908, la jubileul de 70 de ani.

Anul acesta, împlinind un secol, *Gazeta Transilvaniei,* era de dorit un al treilea volum, tot aşa de valoros. Cu regret constatăm că acest volum comemorativ n'a apărut. Azi *Gazeta Transilvaniei,* îşi comemorează trecutul cu numere de 8 pagini. Ar fi de dorit ca vre-o societate culturală sau vre-un mecenat să contribuie la renaşterea acestei gazete, spre a se continua firul tradiţiei.

După aceste reflexii, să trecem în revistă istoria *Gazetei Transilvaniei.* Spuneam mai sus că primul număr apare în 12/25 Martie 1838. Dela această dată, până la 1848 apărea odată pe săptămână. Aducea informaţii culturale şi politice, conţinea foiletoane, scrise de reprezentanţi remarcabili ai epocei. La 1842 s'a votat legea pentru introducerea limbii maghiare în instituţii. Se încerca până şi maghiarizarea bisericii româneşti. *Gazeta Transilvaniei* a luptat mult împotriva acestei nedreptăţi. Colecţia din 1848 aduce informaţii preţioase pentru cunoaşterea revoluţiei. *Gazeta* e exponentă a mişcării româneşti, pentru care în 1849 e suspendată. Redactorii ei publică *Expatriatul* (a apărut între 17 Martie şi 10 Iunie.) După suspendare reapare în condiţii mult mai bune. Apare de două ori pe săptămână, iar în timpul dietei dela Sibiu de câte 3–4 ori pe săptămână. Dela 1881 apare de 5 ori pe săptămână, iar din 1884 devine cotidian, în care se întâlnesc articole ale somităţilor culturale şi ale debutanţilor. Menţionez că în coloanele acestui ziar au debutat: Î. P. S. Sa Patriarhul Miron I, dl Lucian Blaga, dl Onisifor Ghibu, etc. Dintre literaţii şi eruditii secolului trecut au scris la Gazetă: Gheorghe Bariţiu, Andreiu Mureşan, Gavril I. Munteanu, V. Facian, C. Negruzi, Ioan Barac, Vasile Pogor, G. Grupenschi, Paul Vasici, Maria Cunţan etc. *Gazeta* apare zilnic până în 1916. La intrarea armatei române în Braşov *Gazeta* se pune exclusiv in serviciul ei. Epar 32 de numere. Împrejurările nefavorabile determină armata să se retragă. Redactorii *Gazetei* pleacă odată cu retragerea armatei române. După câtva timp reapare în condiţii cu totul noui. În Siberia îndepărtată, la Ekaterinsburg şi la Irkut, dnii Voicu Niţescu şi Victor Branişte, scriu pentru miile de soldaţi români – *„Gazeta Transilvaniei şi Bucovinei."*

La expoziţia aranjată anul acesta la Biblioteca Universităţii din Cluj cu ocazia centenarului *Gazetei,* s'au expus, printre altele, şi numarile (manuscrise şi şampilografiate) în Siberia. Ele vor rămâne documente valoroase.

Redactorii *Gazetei* au fost: Iacob Mureşianu, Aurel Mureşianu, Gregoriu Maior, Traian H. Pop, iar azi e dl Victor Branisce.

Azi când nestorul presesei române împlineşte un secol de apariţie, îi urăm încă mulţi ani de activitate rodnică.

CUGETĂRI RELIGIOASE

Din opera savantului G. Marinescu

Culese de IL. V. FELEA

Miracolele sunt totdeauna utile dacă nu necesare.

Procesele cari compun inconștientul dinamic nu se pot explica în starea actuală a cunoștințelor...

Fără îndoială că la Lourdes și Maglavit avem a face cu un misticism religios, în care inconștientul dinamic joacă un rol însemnat.

Sentimentul religios este cel mai puternic sentiment omenesc, căci el poate împinge la sacrificii mari individuale și colective, ce le găsim scrise pe multe din paginile istoriei. Manifestările religioase reprezintă cea mai formidabilă și mai indestructibilă din forțele mondiale...

Trebue să spun hotărît că e o greșală să credem că religia ar fi rezultatul fanteziei morbide sau ar avea o origine ireală. Faptul că religia s'a manifestat oricând și oriunde pe pământ, la oameni de toate treptele, persistând în orice stadiu al științei și rezistând la orice persecuții, ne arată că misticismul este adânc înrădăcinat în sufletul omenesc și e la baza moralei... Sentimentul religios ne duce la fapte mari, altruiste, face viața suportabilă, mângăe pe nenorociți, dă speranțe.

Misticismului și religiei datorim marile opere în domeniul sculpturei, picturei, arhitecturei și literaturei. Nu mai vorbim de muzica sacră. Care e mâna criminală care ar putea să distrugă, cum a încercat altă dată Erostrat, aceste minunate temple eșite din sentimentul religios?

...Toate sforțările făcute pentru combaterea religiei au fost zadarnice... Nici critica, nici știința, nici civilizația nu pot să usuce isvoarele misticismului.

Chiar savanți cari neagă existența sufletului și a științei supreme, adoră niște idoli dintr'o clasă inferioară și fac fetiș din știință, din evoluțiune, materialism istoric, raționalism și din alte entități, impersonale și fără vlagă. Incapabili să se entusiasmeze, neagă ceea ce nu pot să înțeleagă.

Prin misticism trebue să înțelegem credința și posibilitatea unei comunicări între om și Dumnezeu.

Acolo unde se oprește observația medicală, începe metafizica... Medicina științifică n'a făcut decât să continue și să perfecționeze procedeele medicinei religioase sau magice.

La Lourdes bolnavii se vindecă, cum se vindecă la Maglavit și în alte pelerinagii. Nu este fum fără foc și popoarele n'ar fi păstrat în timp de secole tratamentele religioase și magice dacă n'ar fi avut folos de pe urma lor.

...Creștinismul a însemnat cea mai mare revoluție și renaștere morală a omenirii.

Datoria omului este să facă ca toți să participe la binefacerile dragostei creștine. După cum în fizică avem entropia, adică tendința de nivelare energetică, tot așa religia ne învață să ușurăm mizeria altora, să nivelăm averile, spre un echilibru sănătos. Să ridicăm pe cel de jos și slab. Ajutând pe semenii noștri noi ne înălțăm sufletește.

Religia – conchide Ariens Kappers – cere să ajungem la un nivel divin. Să ascultăm vocea sufletului, care ne procură o înțelepciune mai mare decât rațiunea noastră și să ascultăm de aceasta putere mai mare ca noi. Făcând astfel, ne vom sui pe niște înălțimi morale, care ne vor da o viziune suprapersonală, așa încât necazurile personale vor părea ca umbrele din vale, pe când pe piscurile credinței, soarele strălucește cu toată puterea lui.

VITRINA CĂRȚII

CRONICA LITERARĂ

D. Fecioru: SF. IOAN DAMASCENUL. Opere complete. Vol. I. Cultul sfintelor icoane. (Cele trei tratate contra iconoclaștilor.) Ttraducere din grecește, cu un studiu introductiv. București, Tip. Cernica, 1937, în 8°, XLI+200 pg.

D-l D. Fecioru traduce din grecește întreaga operă a Sfântului Ioan Damascenul, unul dintre marile genii ale omenirii. Intreaga operă a Sf. Ioan Damascenul va avea 7 volume. La sfârșitul anului trecut a apărut volumul I. Cultul sfintelor icoane. Volumul al doilea va fi Fântâna cunoștinței (Logica, Istoria ereziilor, Dogmatica.) III. Cuvântări. IV. Lucrări dogmatice și morale. V. Interpretarea epistolelor Sf. Ap. Pavel. VI. Sfintele Paralele. VII. Poezii.

Volumul I, începe cu un studiu asupra textelor grecești ale Sf. Ioan Damascenul. Despre viața și opera acestui mare scolastic, părinte bi-

sericesc şi scriitor, d-l Fecioru a publicat o operă în 1935. In studiul introductiv al operei de care vorbim, se ocupă de textul acestor trei tratate contra iconoclaştilor şi rezumă părerile Sf. Ioan Damascenul asupra icoanelor.

Traducerea făcută cu multă precizie de un bun cunoscător al limbei greceşti, e o contribuţie preţioasă pentru tinăra noastră literatură teologică.

D. Fecioru: BIBLIOGRAFIA TRADUCERILOR IN ROÂNEŞTE DIN LITERATURA PATRISTICĂ. Volumul I. Fascicola I. Epoca dela 1691 până la 1833. Bucureşti, Tip. Bucovina I. E. Toronţiu, 1937, în 8⁰, 82 p.

Fascicola aceasta e începutul unei bibliografii a traducerilor româneşti din minunata literatură a creştinismului primelor veacuri. Valorile teonome ale marilor genii din veacurile primare, preocupă tot mai mult pe cercetătorii de azi. Facultatea de Teologie din Bucureşti, – la apelul I. P. S. Sale Patriarhului Dr. Elie Miron Cristea – a luat iniţiativa de a traduce în româneşte întreaga literatură patristică. La Râmnicul-Vâlcii sub patronajul P. S. Sale Episcopului Vartolomeiu Stănescu, apare valoroasa *Bibliotecă a Scriitorilor Bisericeşti.*

D-l D. Fecioru face bibliografia traducerilor existente, apărute în trecut. Munca e cu atât mai grea, cu cât aceste traduceri au apărut răzleţe. Prima traducere patristică e *„Mărgăritare“* de Sfântul Ioan Hrisostomul, tradusă de Ştefan şi Radu Greceanu, la 1691. Fascicola de care ne ocupăm se deschide cu această traducere şi se încheie cu o traducere apărută în 1833 *„Impărţire de grâu“* de Sfântul Ioan Hrisostomul, tradusă de Grigore Dascălul. D-l D. Fecioru ne dă în ordine cronologică, traducerile din acest interval, arătându-ne locul unde se găsesc (cele mai multe) în Bibliografia Românească veche de Hodoş-Bianu şi arătând la fiecare capitol al operei, locul în care e publicat textul original în colecţia Migne.

Un mare merit al d-lui Fecioru, e că arată şi cuprinsul fiecărei opere, dându-ne astfel aproape o bibliografie critică. Inşirând capitolele cărţilor ne ajută la cunoaştearea mai precisă a traducerilor. Dacă ne-ar spune numai că în 1826 au apărut *„Cuvinte“* ale Sfinţilor Vasile cel Mare şi Grigore de Nazianz, nu ne-am putea da seama cari perle ale acestor mari dascăli le avem în româneşte, dat fiind că ambii au numeroase cuvântări, dintre cari Grigore Dascălul a ales numai câteva.

I. Mateiu: MIRENII ŞI DREPTURILE LOR IN BISERICĂ. Cluj, Tip. Eparhială, 1938. Biblioteca FOR. Nr. 15.

La Cluj, Frăţia Ortodoxă Română, publică o serie de lucrări programatice şi doctrinale, pentru activitatea rodnică a apostolatului laic. Zilele trăcute a apărut Nr. 15, scrise de d-l prof. univ. I. Mateiu, secretarul general al Frăţiei. Intr'un stil elegant şi pe baza unui bogat material documentar, d-l I. Mateiu, canonist şi istoric, expune drepturile mireniior după concepţie ortodoxă. In 3 Martie 1933, la înfiinţarea Frăţiei, I. P. S. Sa Mitropolitul Dr. Nicolae Bălan spunea răspicat – „Noi nu suntem clericali.“ – Mirenii noştri, fac parte din toate organizaţiile bisericeşti (cu excepţia Sf. Sinod şi a consiliilor spirituale.) D-l Mateiu argumentează că şi în trecut, mirenii aveau aceste drepturi. In catolicism aceste drepturi au fost însuşite de eclesiastici, cu scopul dominaţiunii.

Broşura d-lui I. Mateiu, ar merita să fie citită de intelectuali, spre a vedea ce drepturi ar avea (şi implicit şi ce obligaţii) faţă de biserică.

IOSIF E. NAGHIU

CE S'A INTÂMPLAT ÎN LUNA TRECUTĂ?

La noi

LEGEA INVĂŢĂMÂNTULUI TEOLOGIC a fost sancţionată în sensul vederilor şi hotăririlor Sf. Sinod. Aplicarea ei întră în vigoare deodată cu promulgarea. Incă din toamnă vom avea licee seminariale şi Academii teologice sub conducerea şi răspunderea bisericii şi Facultăţi de Teologie, cari rămân şi mai departe incadrate în Universităţi.

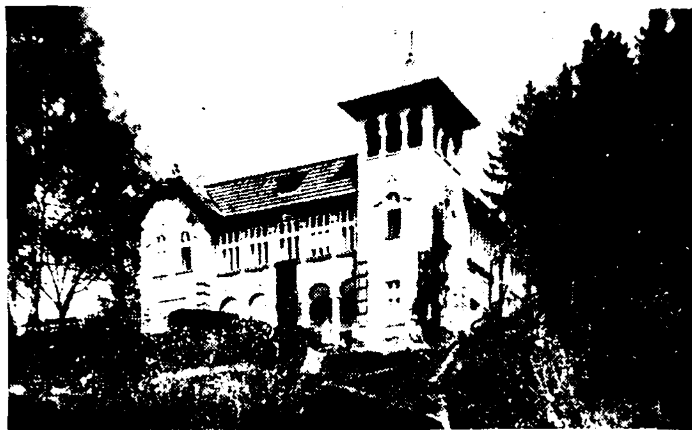
Cu aceasta s'a împlinit o mare doleanţă a bisericii şi s'a reparat o vădită nedreptate ce se făcea stndenţilor Academiilor teologice din Ardeal, cari deşi urmau patru ani de studii academice, nu se puteau bucura de toate drepturile, de cari se bucurau licenţiaţii Facultăţilor.

P. S. Sa ministrul Nicolae Colan a realizat o reformă mare şi a împlinit un desiderat al bisericii, pentru care a cheltuit multă energie şi P. Sfinţia Sa, încă de când era profesor.

LA MĂNĂSTIREA COZIA s'a făcut intr'un cadru solemn reinhumarea osemintelor marelui voevod şi domn, Mircea cel Bătrân, în prezenţa Marelui Voevod Mihai.

Slujba creştinească a oficiat-o P. S. Sa episcopul Vartolomeiu al Râmnicului; despre personalitatea şi faptele măreţe ale lui Mircea au vorbit istoricii noştri consacraţi: Sfinţia Sa păr. Niculae Popescu, N. Iorga şi I. Lupaş.

Spun cronicarii că toate faptele lui Mircea au avut la temelia lor evanghelia creştinătăţii şi credinţa neclintită în Dumnezeu.

Castelul dela Ciucea

FUNERARIILE LUI GOGA. Mâna morții a bătut la fereastra castelului dela Ciucea, a ridicat și a dus dintre noi pe gloriosul cântăreț al Ardealului, Sâmbătă, în 7 Mai 1938, la ceasul două și câteva minute după amiazi. Răpus de o neașteptată congestie cerebrală în tâmplă, pe care de atâtea ori în viață obișnuia să și-o mângâe cu degetele, în vreme ce privirea lui se pierdea undeva în depărtare; după ce mai întâi s'a impărtășit cu sfintele Taine, pleacă dintre noi la o vârstă când se așteptau încă multe dela el. Căci abia avea 57 ani (născ. 1881). In clipele din urmă l-au străjuit cu ochii scăldați în lacrimi soția sa, P. S. episcop Nicolae al Clujului și cei mai apropiați prieteni.

Trei zile a stat trupul său în casa dela Ciucea, în care vreme mulți admiratori și poporul satelor din jur au făcut pelerinaj lângă sicriul său, ca să-i dea ultima cinste și să-i verse la picioare lacrimile recunoștinței.

In ziua de 10 Mai – ziua apoteozei naționale – după slujba prohodului săvârșită de un sobor de preoți în frunte cu Păr. Dr. S. Stanca, sicriul lui a fost coborît pe umeri de prieteni, așezat într'un tren mortuar și dus la București. In toate gările poporul recunoscător i-a ieșit în cale cu prapori și preoți în frunte și... vuia Ardealul de jalea cântărețului.

La București a fost primit de vlădici și popor cu cântarea *Hristos a înviat,* apoi într'un impresionant cortegiu funebru dus la fosta-i locuință și de aci așezat pe catafalc în rotonda Ateneului Român. In ziua următoare cetățenii capitalei în valuri nesfârșite au trecut și s'au închinat pe lângă rămășițele sale pământești, așezate într'un frumos sicriu de sticlă.

Joi, în 12 Mai, la ora 11 i s'au făcut cele mai strălucite funeralii naționale, la cari au luat parte M. Sa Regele Carol II cu moștenitorul tronului Măria Sa marele Voevod Mihai, I. P. S. Sa Miron patriarhul și prim-ministrul țării cu toți miniștri și marii demnitari ai statului. Slujba a fost făcută de I. P. S. Sa Patriarhul și I. P. S. Sa mitropolitul Nicolae al Ardealului, inconjurați de un mare sobor de episcopi, protopopi, preoți și diaconi.

Conform dorinței defunctului, nu s'au ținut niciun fel de discursuri. Numai corul „Carmen" intona obișnuitele cântece funebre.

Dela Ateneu cortegiul și carul mortuar s'au îndreptat spre cimitirul Belu, în frunte cu o cruce de stejar, purtată de un bătrân rășinărean. Apoi urmau coliva și coroanele de flori, între cari s'au remarcat cea a M. Sale Regelui și a d-lor Hitler și Mussolini, – ceata preoților, ofițerii cu decorațiile, carul mortuar, familia, prietenii, înalții demnitari ai țării, armata și mulțimea poporului.

La Belu, după un scurt serviciu divin, trupul marelui defunct a fost așezat în cripta capelei, în vreme ce corul și neamul întreg îi cânta:

Veșnica pomenire...

MAMA LUI GOGA, la două săptămâni după moartea fiului ei, s'a stins și ea din viață în vârsta de 83 ani. Venerabila mamă octogenară nici nu bănuia în sanatorul Luther din Sibiu, unde și-a odihnit bătrânețele în ultimile săptămâni, că fiul său Octavian a

Octavian Goga pe catafalc

Prof. G. Marinescu pe catafalc

pornit înaintea ei pe calea veşniciei.

Acum i s'a descoperit taina, dincolo de durerea morţii, unde se reconstitueşte căminul unor suflete cari pe pământul românesc au lăsat urmele şi amintirea neştearsă a unei pilduitoare familii de cărturari.

G. MARINESCU (născut la 1864) savantul profesor universitar şi academician, muncitorul neobosit şi omul modest, a încetat din viaţă. S'a stins ca o lumînare, lăsând pe urma lui o bogată activitate ştiinţifică medicală, ce i-a dus faima peste ţări şi mări.

Modestia şi simplicitatea, care i-au caracterizat viaţa, este arătată şi în cuvintele testamentare în cari se cuprinde ultima lui dorinţă, la înmormântare:

„Nicio floare, – niciun discurs. Acei cari m'au iubit să întrebuinţeze banii ajutorând copii săraci, – iar vorbele bune pentru a ajuta pe suferinzi".

ADUNĂRILE EPARHIALE s'au ţinut în toată ţara, luând în desbatere rapoartele activităţii unui an încheiat şi aducând hotărîri pentru bunul mers al vieţii religioase, morale, culturale şi administrative a bisericii.

In Ardeal s'au remarcat, între problemele dela ordinea zilei, unele schimbări de cadre prin pensionări şi alegeri de noi consilieri eparhiali referenţi. Aşa la Sibiu, în locul P. C. G. Proca a fost ales C. Pr. S. Cândea, la Arad în locul C. P. M. Păcăţean şi D. Muscan, Pr. Givulescu şi Tr. S. Seculin, iar la Cluj, în locul P. C. A. Ludu, eminentul colaborator al Vieţii Ilustrate, C. Pr. Ion Goron.

Tuturora, sănătate şi spor la muncă.

COMEMORĂRI. Se pare că luna din urmă a fost, pentru români, a morţilor şi a comemorărilor. Se împlinesc în acest an 20 ani dela moartea lui Coşbuc şi alui Delavrancea, 25 ani dela moartea lui Cerna şi 100 ani dela naşterea pictorului Grigorescu.

Societăţile culturale, şcolile, foile şi revistele au pomenit cu lauda cuvenită numele lor şi au scos la iveală meritul activităţii şi operii lor artistice. Aşa după cum se şi cuvine să fie într'o ţară care are credinţa şi cultul morţilor şi a mormintelor.

CONGRESUL SOCIETĂŢII FEMEILOR ORTODOXE s'a ţinut de curând la Galaţi. In desbaterile lui s'a vorbit şi despre rolul ortodoxiei în Ardeal şi despre necesitatea de a i se da mai multă atenţie şi ajutor.

La preşedinţie a fost realeasă cu o însufleţită unanimitate de voturi tot creatoarea şi îndrumătoarea societăţii, D-na Alexandrina Cantacuzino.

MINORII ŞI ALCOOLUL. Prefectul judeţului Arad a luat o dispoziţie salutară, prin care interzice cârciumarilor să vândă beuturi spirtuoase minorilor, în localul cârciumei. Contravenienţii vor fi supuşi sancţiunilor legale.

Măsura aceasta ar fi cu atât mai bună, cu cât s'ar aplica cu severitate în toată ţara.

MAREA FRESCĂ DELA ATENEUL ROMÂN s'a desvăluit cu o solemnitate deosebită Joi în 26 Mai în prezenţa M. S. Regelui, a guvernului şi a unei distinse asistenţe.

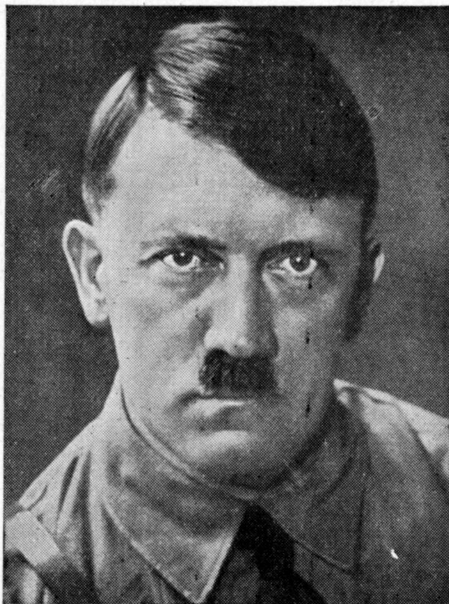
Opera aceasta artistică se datoreşte maestrului Costin Petrescu şi reprezintă într'o serie neîntreruptă de tablouri istoria Românilor dela Împăratul Traian şi până la Regele Carol II. IL. V. F.

La alţii

LIGA NAŢIUNILOR, conform acordului italo-englez, a luat în discuţie din nou problema Abisiniei, pentru recunoaşterea controlului italian asupra ei. Lordul Halifax, de dragul păcii, desleagă statele sancţioniste de angajamentele avute în cauza Abisiniei, din motivul că în prezent pe teritorul etiopean nu există o autoritate indigenă organizată.

România prin ministrul de externe d-l Petrescu-Comnen, Franţa şi aproape toate statele Ligii au fost de acord asupra acestui punct de vedere.

Obiecţiuni au mai făcut Litvinov şi... Negusul.

D. A. Hitler

D. HITLER LA ROMA. La începutul lunei Mai cancelarul Germaniei d. Hitler a întors la Roma vizita pe care ducele Mussolini i-a făcut-o la Berlin.

Roma cu acest prilej a fost îmbrăcată într'o haină de sărbătoare și a devenit teatrul și mărturia unor manifestații imperiale fără precedent în analele ei. In cinstea cancelarului s'au construit o gară nouă în inima Romei, 5 fântâni luminoase împodobite cu ghirlande de flori și străjuite de toboșarii balilei; mii de reflectoare și zeci de mii de becuri electrice au iluminat capitala și mai ales monumentele ei istorice și creațiunile regimului fascist. O cale nouă se inaugurează, viale Adolf Hitler, o fanfară de 4 mii trompeți și 50.000 tineri sunt găzduiți în corturi pe câmpul Roma.

La intrare în Italia Führerul a fost întâmpinat de moștenitorul tronului italian în fruntea statului major fascist, iar la Roma de împăratul Victor Emanuel, de Mussolini și de masele imense ale poporului. Alaiul s'a desfășurat pe înoptate într'un cadru impresionant.

Serbările ce au urmat au avut caracterul și scopul întăririi acordului italo-german. Manifestațiile militare, navale și aeronautice desfășurate și urmărite cu un interes deosebit de toată lumea, au scos la iveală puterea armată a imperiului italian.

Intre cuvintele rostite la banchetul oferit oaspeților în palatul Veneția, sunt a se sublinia următoarele, spuse de d-l Mussolini despre căutarea și realizarea unui regim de echilibru internațional, bazat pe garanții eficace de justiție, securitate și pace:

...„Totuși acest țel nu poate fi atins decât dacă se recunoaște cu lealitate *drepturile elementare ale fiecărui popor* la existență, la muncă și la apărare și dacă echilibrul politic se sprijină pe realitatea forțelor istorice care crează și determină acest echilibru“...

Amiciția italo-germană a fost puternic afirmată și confirmată.

I. P. S. S. PATRIARHUL MIRON IN POLONIA. Sanctitatea Sa a întors vizita făcută de I. P. S. Sa Mitropolitul Dionisie al Varșoviei și Poloniei, însoțit fiind de I. P. S. Sa Mitropolitul Visarion al Bucovinei, I. Broșu și alții. In toate orașele mari i s'a făcut primire oficială și i s'au dat onoruri deosebite.

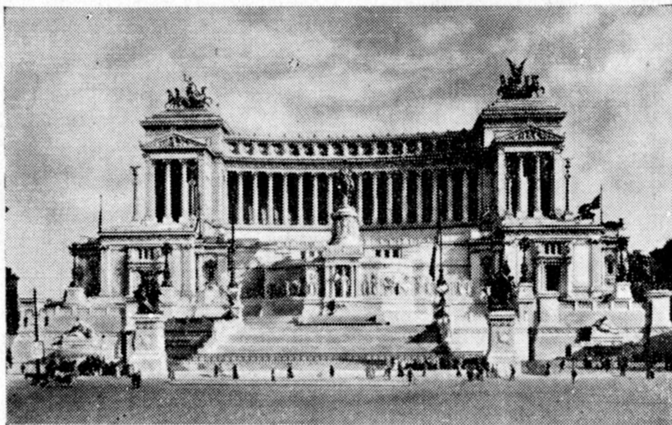
La serviciile religioase din catedrala Varșoviei, Sanctitatea Sa a binecuvântat poporul Poloniei, iar prin întâlnirile ce le-a avut cu d. Mosciski, președintele statului polon, cu d. Beck ministrul de externe și cu alte personalități distinse ale Poloniei, S. Sa a arătat interesele și sinceritatea cari stau la temelia prieteniei și alianței polono-române.

NOUL CABINET UNGAR, constituit sub președinția d-lui Imredy, anunță un program care ar cuprinde următoarele principii: suprimarea agitațiilor extremiste, apărarea ordinei sociale, etatizarea plasării muncitorilor, prestația obligatorie, munca obștească obligatorie în timpul liber, ridicarea satelor, o politică agrară reală și introducerea sistemului de reprezentare profesională în toate ramurile de producție.

CONGRESUL EUHARISTIC din lumea catolică s'a ținut de curând la Budapesta, în prezența nunțiului papal, Pacelli și a cardinalului Verdier al Parisului.

Românii, cum a fost și firesc, au trebuit să aibă față de acest congres toată rezerva.

GERMANII SUDEȚI de sub conducerea dlui Henlein fac Cehoslovaciei zile amare. Cu prilejul alegerilor recente s'au produs tulburări cari nu erau departe să deraieze într'un război ceho-german. Intervenția energică a Angliei însă la Berlin și atitudinea Poloniei au calmat spiritele și pacea europeană nu a trebuit să-și închidă templul – deocamdată.

Roma: Monumentul Victor Emmanuel II

VIAŢA ILUSTRATĂ

REVISTĂ DE FAMILIE

APARE LUNAR

ABONAMENTUL PE UN AN 200 LEI. PE O JUMĂTATE AN 100 LEI. UN NUMAR 20 LEI

REDACŢIA: CLUJ, EPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

ADMINISTRAŢIA: CLUJ, LIBRĂRIA EPARHIALĂ, PIAŢA CUZA VODĂ 6

o-o

Pentru abonaţi

Dacă nu găsiţi revista la librăria dela care aţi cumpărat-o până acuma, adresaţi-Vă direct administraţiei. Pentrucă nu mai trimitem revista librăriilor cari nu-şi achită datoria faţă de noi.

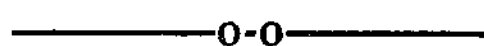
o-o

Nu uitaţi să Vă înoiţi abonamentul la „Viaţa Ilustrată" şi să recomandaţi revista prietinilor şi cunoscuţilor D-Voastră. „Viaţa Ilustrată" este unica revistă de familie, care duce în casa Românului lumină pentru suflet şi desfătare pentru ochi.

TIPARUL TIPOGRAFIEI EPARHIEI ORT. ROM. CLUJ

ÎN ACEST NUMĂR:

NUMEROASE ILUSTRAȚII

PENTRU COLABORATORI

Revista se pune sub tipar totdeauna la 15 ale lunei. Domnii colaboratori sunt rugați să-și trimită manuscrisele până la această dată. Rugăm articole scurte, scrise citeț, pe o singură pagină a hârtiei. Întrucât e posibil dorim ilustrații (fotografii) la text. Ordinea articolelor e determinată de necesități tehnice, nu de alte considerații. – Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

Primim spre publicare cronici despre evenimentele culturale și sociale din oricare parte a țării. Aceste cronici trebue să fie însă însoțite de fotografii.